

Tai ne laisvalaikio darbas

Dr. Jonas Balys apie Lituanistikos instituto veiklos projektus, sutinkamas kliūtis, apie lituanistikos situaciją okupuotoje Lietuvoje, kitataučių mokslininkų darbus ir savuosius užmojus.

Tarp visos eilės prasmingų kultūrinių institucijų, sukurtų laivojo pasaulio lietuvių, labiausiai išlekančias vertės bene turi tos, kurios ypač rūpinasi lituanistikos mokslo palaikymu ir jo plėtimu. Iš kitos pusės žinome, kaip yra čia be galo sunkus, kartais veik neįmanomas lituanisto mokslininko darbas toli nuo betarpiškų ir tiesioginių lituanistinio mokslo objektų, šimtmečiais kaupytų, augusių ir pražydėjusių lietuviškoje žemėje. Bet kartais, gal būt, dar yra tragiškiau tiems lituanistams, kurie šiandieninėje tėvynėje, nors būdami arti gavinančių šaltinių, tačiau rikiuojami svetimo atėjūno, negali, kiek nori ir kaip nori, iš jų versmės semtis objektyviosios mokslo tiesos.

Šitokioje situacijoje kiekviena rimta lituanistikos mokslo pastanga yra ypač sveikintina ir palaikytina laisvajame pasaulyje.

Neseniai pasikeitus Lituanistikos instituto vadovybei, yra įdomu ir aktualu patirti, kokie yra instituto užmojai dabartyje ir kokia yra visa šios mokslo srities kontekstinė situacija.

Kreipėmės tad į patį naująjį Lituanistikos instituto prezidentą, žymųjį mūsų tautosakininką, visos eilės reikiamųjų šios srities knygų lietuvių ir svetimomis kalbomis autorių dr. Joną Balį.

— Kokį palikimą (darbų ir planų prasme) esate perėmę iš ankstesnės Lituanistikos instituto vadovybės?

— Žymiausias buvusios vadovybės užsimojimas buvo išleisti Vaclovo Biržiškos ir jo brolio Mykolo sukompiliuotą **Aleksandryną** (tai veikalas apie mūsų senuosius rašytojus), kurį jai ir pavyko išleisti, nes trečias ir paskutinis tomas jau baigtas spausdinti. To leidinio administravimas ir visos pajamos bei išlaidos priklauso pagal sutartį Kultūros fondui.

— Ką iš senųjų planų numatote pirmąjį eilę vykdyti, ir kurie nauji veikslo projektai gali tikėtis realizavimo?

— Kitas sumanymas, apie kurį buvo kalbama jau eilę metų, dar lieka įvykdyti, tai instituto metraščio išleidimas. Toks lei-

dinys būtina reikalingas, kaip instituto gyvastingumo pasireiškimas. Tokius leidinius turi ir kitos panašių tikslų išeivių institucijos. Pavyzdžiui: estai leidžia **Yearbook of the Estonian Learned Society in America** (New Yorke nuo 1951 m.); latvių centralinis archyvas Australijoje leidžia savo **Rakstu krājums** (Sidnėjūje nuo 1960 m.), tai raštų rinkinys, paskirtas menui ir humanitariniams mokslams. Stambią seriją leidžia uk-

Dr. Jonas Balys

rainiečiai: **The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S.** (New Yorke nuo 1951 m.). Mes tuo tarpu nieko panašaus neturime. Be to, reikia dar nepamiršti ir išeivių bibliografijos, kuria niekas kitas nepasirūpins. Užtat institutas nori perimti **Knygų Lentynos** leidimą, kuri jau nebeturėi leidėjo ir turėtų sustoti.

Gerų projektų netrūksta. Tas pats Kultūros fondas, kuris finansavo **Aleksandryną** išleidimą, atsiklausė instituto vadovybės, ar būtų tikslu ir galima paruošti porą ar trejetą tomų **Lietuvių kultūros istorija**, kurią fondas pasistengtų išleisti. Tai didelio masto darbas. Prie ankstyvesnės instituto organizacijos toks darbas buvo neįmanomas atlikti. Dabar bus iš naujo svarstomi galimūnai tokį darbą suorganizuoti. Reikia pabrėžti, kad išleidimas yra antra-

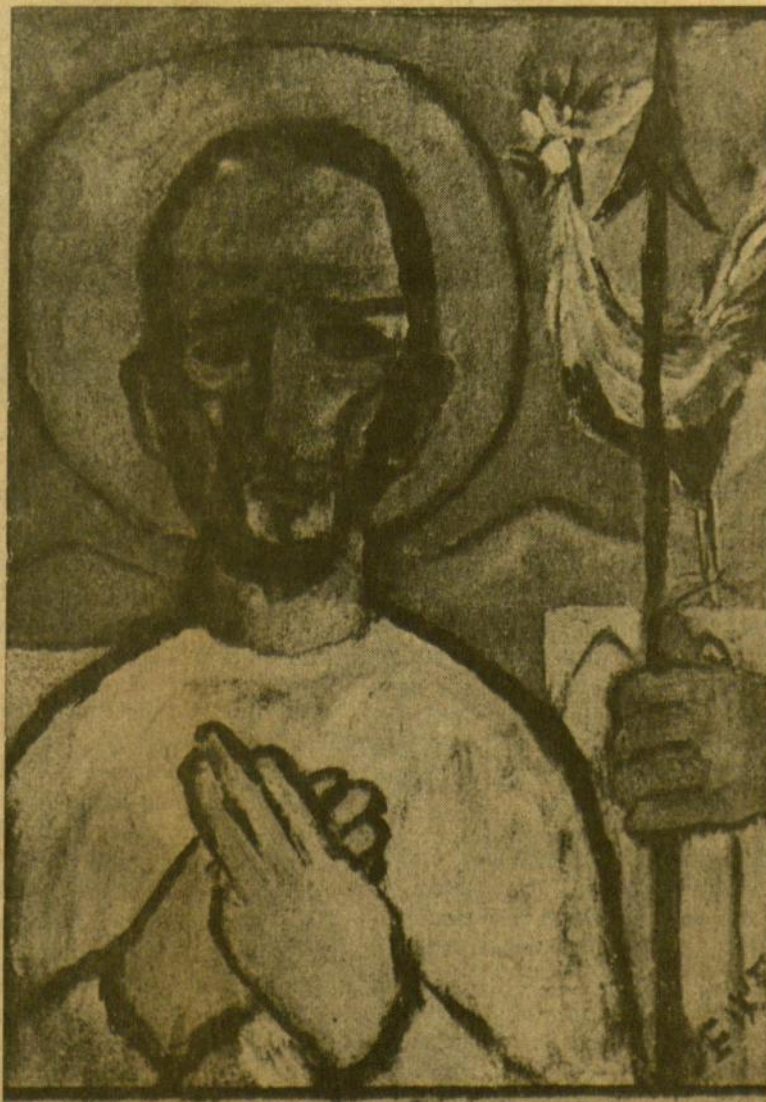

Petras Kubertavičius šarūno vaidmenyje

eilio sunkumo uždavinys. Pats sunkiausias dalykas yra tokį veikalą paruošti. Reikia sudaryti planas, surasti autoriai, kurie galėtų ir sutiktų parašyti pasiimtas temas, paskum viską atitinkamai suredaguoti. Nėra prasmės spausdinti silpnus ar vidutinius darbus, visokius mėgėjų bandymus, kaip tai daro kai kurie skambaus vardo leidiniai. O gerų darbų bus galima tikėtis tik tada, kai autoriams bus galima užtikrinti padorus atlyginimas. Mokslo veikalas tai ne romanas, kuriam parašyti užtenka įkvėpimo ar įgimto talento ir pakenčiamo kalbos mokėjimo, čia reikia dar daug daugiau: reikia laiko ir pastangų medžiagai surinkti, jai apdoroti, kritiškai įvertinti ir padaryti giliai apgalvotas išvadas. Tai ne laisvalaikio praleidimo darbas.

— Kuri yra didžiausia platusnės Lituanistikos instituto veiklos kliūtis: mokslininkų ir jų lituanistinių - studijinių veikalų stoka, ar veikalams leisti lėšų trūkumas?

— Jau prigryvenome tokius laikus, kai sunkiausias dalykas yra gerų lituanistinių veikalų paruošimas. Ką buvome atsivežę iš Lietuvos ar padarėme gyvendami Vokietijoje (DP stovyklose dažnai trūko maisto,

Zita Sodeikienė Po išsižadėjimo Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

bet buvo daug laiko), tai jau dai yra jau gerokai išsisėmę. viena ar kita forma yra paskelbta. Kiekvienas tikrasis instituto narys yra paskelbęs po keletą studijų, jei ne knygų, tai straipsnių pavidau, savoje ir kitakalbėjų spaudoje. Tad aruo-

Atsisveikinimas su scenos ažuolu

Petro Kubertavičiaus pergalei

ST. MERINGIS

...Kodėl kiekvienas medis po daugybės vasarų ant žemės griūna

Ir miršta begaliniam džiamsui jį išauginusios gamtos.

A. Nyka - Niliūnas, VII-oji elegija.

Lietuvos aktorius mirtis sustabdo dėmesį: ties iš-tverme ir kūrybingumo plotais.

Pirmą, rods, kartą tarptautiniu mastu atžymėtas lietuvių aktorius iš gyvenimo pasitraukimas: plačiausiai skaitomo "The New York Times" Mask-

voje reziduojąs atstovas - laikraštinkas Amerikos skaitytojams pranešė, jog Vilniuje mirė **Petras Kubertavičius**, nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu iškilęs aktorius, karjeros metu suvaidinęs daugiau kaip 5,000 spektaklių, Sekspyro charakterių kūrėjas ir t. t.

Petro Kubertavičiaus vardas su teatru rišamas maždaug keturiasdešimt penkerių metų laikotarpyje. Buvo lietuviškos scenos veteranas. Ir dar reikėtų pabrėžti: lietuvių profesinio teatro pradininkas - kūrėjas. Su vaidintų spektaklių kiekiu bei pirmaeiliių vaidmenų skaičiumi niekieno dar mūsų nepažintą. Netgi tarptautiniu žvilgsniu vertinant, buvo fenomenas, nes kiek gi aktorių gali pasigirti taip prasiplėtusi (vedamų vaidmenų!) repertuaru ir panašiai (vadinamoje "repertuarinėje" sistemoje) suvaidintų spektaklių gausa?!

Jei anksčiau minėtą skaitmenį panorėtumėm įsivaizduoti tikroviškiau, matysime, jog Kubertavičius sceniniame darbe kasdien, diena iš dienos, yra vaidinęs ištisus 12 metų! Kone kas ketvirtą savosios teatrinės karjeros dieną: retas pajėgumo efektas.

Po sunkios ir ilgos plaučių vėžio ligos išėjo iš neramos, šurprios, krauju ir ašaromis persunktos būties scenos. Į anapusinius užkulius pasitraukė fi-

ziniai sunykęs, baltagalvis, prisikentėjęs, bet palikdamas tėviškėje padavimą, pavyzdį bei šviesiausią prisiminimą.

Gimęs 1897 m. birželio 22 d. Mariampolės apskrityje, Krosnos valsčiaus ūkininkų šeimoje, kurį laiką mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, Voronežo mokytojų seminarijoje, Petrogrado aukštesnioje hidrotechnikos mokykloje.

Tik nuo 1916 metų pradžios ima lankyti Juozo Vaičkaus lietuvišką teatro studiją (kartu su dviem kitais hidrotechnikos mokyklos jaunuoliais Viktoru Dineika ir Jonu Dikiniu). Scenos kelias atrodė persunkus, norėjo iš jo pasitraukti, betgi, poeto Petro Vaičiūno ir J. Vaičkaus prikalbintas, įsijungia į užsimezgsų Skrajojančio teatro sambūrį. Pirmuosius nedrausius žingsnius, vaidindamas "Genovaitėje" Sigitą, scenoje žengė 1918 metais Petrograde. Tais pačiais metais pasiekia Vilnių. Mieste siaučia nedatekliai, badas, okupacija. O varganoje kasdienybėje įvyksta stebuklas: lietuviško teatro užuomazga!

Lenkams Vilnių užgrobus, Juozo Vaičkaus mokiniai, dauguma jų Kauną pėsčiomis pasiekę, jau 1919 m. birželio mėn. Miesto teatro mediniame pastate pradeda Skrajojančio Vaičkaus teatro antrąjį sezoną. Repertuarinė vyrauja anuometinė lietuvių bei skandinavų dramaturgija. Šiuo laikotarpiu stiprėja Petro Kubertavičiaus įgimtas talentas.

(Nukelta į 8 psl.)

Kertinė Parastė

REALUSIS JAUNIMAS IR SENIMO SVAJONĖS

Gausiai liejame ašaras ir rašalą dėl savo jaunimo. Gal daugiausia rašalą, nes tada visai kitame krašte ir kitokių sąlygose, atsiskakome žiūrėti į ateitį jų akimis. Kaip jaučiu ir duria į akis kiekvieną dieną, kai su savo jaunimu jau nebesusišnekame. Kažkur nepataikome, kažkaip ne taip prakalbame į šito kitur ir kitaip augančio žmogaus širdį. Nėra rezonanso, ir mums teikia jiems priekaištauti. Aišku, jiems, ne patiems sau.

Ir taip rašo mieli vidutinio amžiaus amžininkai apie sentimentus ir nostalgiją, pasiguosdami, jog vis dėlto saviškiui mieliau žiūrėti kad ir labai nevykusio lietuviško spektaklio, negu gambiai ir veržliai parengto svetimojo. Sutinkant, kad tokioje kalboje yra daug ir teisybės, nejučiomis ateina mintis ir apie šitos nostalgijos pavojų.

Gal šiandien nereikėtų mums taip pykti ant jaunimo ir jį kaltinti, jei atidžiau pasižiūrėtume į save ir į akivaizdžią realybę. Nustokime ruošėti vaidinimus, minėjimus vien iškeliaujantiems, viską atidavusiems ir sentimentuose skęstantiems tiems mieliems ir garbingiems anų laikų veikėjams ir įvairių grupių vairuotojams, kurie jau yra tarę savo žodį, padarę savo darbą — ir dažnai užsiauginę vaikus, su kuriais nebegali susikalbėti. Suklijuojame pobūvių programas tik tokiam jaunimui, kokį mes jį norėtume matyti, verčiame domėtis tuo, kuo mūsų manymu ir išmanymu jie privalėtų domėtis: kaimu ir garbingų generolų atsiminimais, karaliais ir kunigaikščiais bei stovyklų intrigų literatūra. Ne-

klusiamė jų nuomonės, nekalbame su jais kaip su karta, ateinančia stoti į mūsų vietą visai kitame krašte ir kitokių sąlygose, atsiskakome žiūrėti į ateitį jų akimis. Kaip jaučiu dabarties liūnuose jaunas žmogus, atitrūkęs nuo senojo kamieno ir nepritapęs naujam krašte? Ar tikrai jį domina tik mūsų garbinga praeitis, tautiniai šokiai ir rūbai? Išklauykime ir jų nuomonės apie šių dienų pasaulio kultūrinę raidą, Ameriką ir Europą, džiaukimės, jei iškyla kuris, kaip raketa, "tarptautiniuose vandenyse", skirkime daugiau dėmesio jų jaunai, šiandieninei kūrybai, jų galvosena, bendradarbiaukime ir duokime progos parodyti jauną dailę, muziką ir žodį saviškiams. Jie pajus pasididžiavimą, kad turi savo veidą ir vietą senosios kartos eilėse. Taip mes nenutrauksime to plono siūlo, kuris juos teberiša prie savosios tautos kamieno, ir perduosime jiems nedirbtinai tą lietuviškumo testinimą, kurio svarbą mes, išeinantieji, taip skausmingai juntame.

Gi vien dejavimu nedaug padarysime, jeigu, kaip sena teatro primadona, tvirtai uždarysime duris norintiems pristatyti savo asmenybę kitokiais žodžiais, kokius esame įpratę girdėti. Taip, neikime nei į gerus teatrus, nei geras parodas, nei neskaitykime kitų parašytų knygų, — ir išvažiokime į kazimierines, nepalikę subrendusių įpėdinių, nenutiesę tilto per tą didžiulį tarpekį, kuris mus tebeskiria ir kurio vardas nesupratimas. Nostalgija yra išeinančios kartos žymė, mums reikia jauno krauja.

R. K. V.

R. Mozoliauskas Veidas Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

Šiame numery:

- Pokalbis su Lituanistikos instituto prezidentu dr. Jonu Baliu.
- Realusis jaunimas ir senimo svajonės.
- Atsisveikinimas su aktoriumi Petru Kubertavičium.
- Poezija tarp vynuogių ir kaktusų.
- Vitalijos Bogutaitės eilėraščių.
- Absurdo teatro šaknys ir viršūnės.
- Kodėl oktetas nesijuokia?
- Manigirdo Motekaičio koncertas.
- Religinio meno labirintuos.

Tarp vynuogių ir kaktusų

Poezijos problemos ir Julijos Švabaitės knyga *)

KAZYS BRADŪNAS

Kiekvienam autentiškam rašytojui knygos išleidimas yra ne tik džiaugsmo akimirka, bet tam tikra dalimi ir sunkioji valanda, nes tai, kas jau sudėta į knygą, lyg ir atitrūksta nuo paties rašytojo, lyg ir netenkama savo sielos dalies, lyg visa tai, kas kūrybos procese buvo taip motiniškai, taip gimdytojiškai sava, staiga atitrūksta ir atsigauna, anot Aisėjo, į "stiklinį karstą" — knygą.

Žodžiu, šitokių atvejų, jeigu jau žvakės ir nedegamos, tai vistiek džiaugsmas pinasi ir su paslėptu širdies gėlmėse liūdesiu ir net skausmu. Man rodos, kad ir čia šį vakarą akcentuojamos knygos pavadinimas "Vynuogės ir kaktusai" šia prasme yra neatsitiktinis; vynuogės — vynu, manau, ir aiškinti nereikia, simbolizuoja džiaugsmą, tą šventąjį apsvaigimą, kada ir be vynu sukasi galva, eilėraščiui pasirašius gerai. Gi kaktusai tebus tas aštrusis spyglias, nebūtinai jau griežtos bei reiklios kritikos, bet ana minėta išsiskyrimo su savo sielos dalimi prasme.

Tai vis buvo pačia autore liečianti džiaugsmo ir liūdesio tema. Bet kuo gi mus, poezijos mėgėjus, jos skaitytojus ši Julijos Švabaitės knyga džiugina ir kuo liūdina?

Gal pirmiausia pažūrėkime į jos poeziją šitokios situacijos kontekste. Žinoma, ir manyčiau, kad tai yra natūralu, nors kartais literatūros raidai ir nenaudinga, jog mūsų yra apsiejanti žmonių, kuriems gera poezija pasibaigia su Maironiu. Kitiems dar su Putinu. Tretiems jau su Aisėju ir Brazdžioniu. Šitokiems po minėtųjų jau prasideda keiksmiškoji "modernioji poezija, atseit, niekam verta, niekam tikus, savo teigimą argumentuojant nesuprantamumu. Tai vienas kraštutinumas. Tačiau yra ir antrasis. Čia visi tie, kuriems tik paskūčiausiojo avangardo poetas yra tikras pinigas. Visa kita — jau pasėne ir neverta dėmesio. Tokiems tik ieškojimas ir ieškojimas dar turi prasmės ir kiekvienas suradimas jau lygus praradimui. Pagal šitokią logiką, tur būt, ir visa literatūros istorija ir visi literatūros istorikai neturėtų nei vertės, nei prasmės.

Tačiau šalia šitokių tezių svarstymų yra ir gyvenimiškoji literatūrinės raidos logika, kuri šako, kad kiekvienam laikotarpiui, kiekviename srovėje išliekančių tampa tikrai geras eilėraščių. O "išlikimo svarstis" visais laikais buvo ir yra pats tikrasis kūrinio vertės matas. Tačiau jau pati sąvoka "geras" visą aiškumą ima ir sumažina, nes ji čia nėra tokios rūšies, kaip "du kart du yra keturi".

Vis dėlto eilėraščių gerumo neapsprendžia nei klasikinė tradicija, nei avangardinis naujumas, žiūrėti į jį iš trumparegiškos laiko artumos. Visas eilėraščių gerumo premias išskaičiuoti čia užimtų per daug laiko. Pagaliau šis vakaras nėra nei akademinis seminaras, nei literatūros teorijos pamoka. Tačiau norėtume pabrėžti, kad tur būt, viena iš svarbiausių eilėraščių gerumo sąlygų yra jo atsiliepiamas laiko dvasiai. Laiko dvasios atitikimu liko monumentalūs ir Maironis, ir Putinas, ir Aistis, ir kiti ryškioji po ju. Tačiau bazuojantis tik laiko dvasios pamušalu, dar nereikia, kad jau eilėraščiui garantuotas gerumas. Kūrėjo talento didumas čia taipgi yra lemiamas. Juk ir Maironio laikmečiu, at-

siliepdami laiko dvasiai, rašė ir daugiau poetų, bet jiems, kaip mažiau talentingiems, ir laiko dvasia žymesnio išlikimo jau negarantavo.

Kitais atvejais poetas gali net prašyti visą gyvenamojo laiko kontekstą, gali savo kažkokia pranašiška intucija nujausti net ateities rėmus ir kurti jau ne savo laiko, bet būsimos laiko dvasioje. Tokie poetai dažniausiai savam laike būna nesuprasti, bet jie palieka kiekvienų avangardų smaigaliais, besiveržią į būsimą laiką ir jį beformuoja.

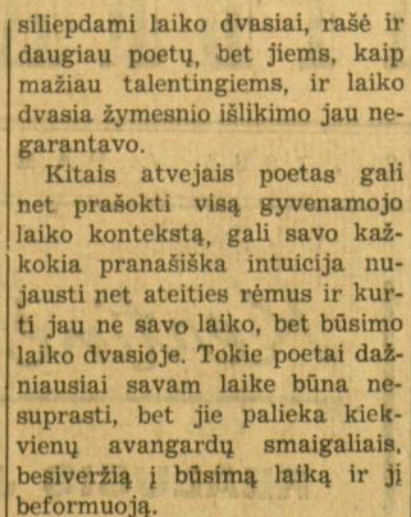
Kokią tad etiketę galėtume prisegti šiandien "Vynuogių ir kaktusų" autorei Julijai Švabaitėi. Ar ji klasikė, ar avangardistė (čia reikia pastebėti, kad kiekvienas savo meto geras avangardas ilgai laiko per spekyvoje tampa klasika), ar ji praetis, ar dabarties laiko poetė.

Tačiau čia duoti matematiškai tikslų atsakymą būtų lygu poeziją įrikuoti į tikslųjų mokslų kategoriją. Kas krinta akin, pirmu kartu perskačius "Vynuogių ir kaktusų" rinkinį, tai autorės amatininkiškas mokėjimas suorganizuoti eilėraščių. Amatininkiškas sakau ne kokia blogąja prasme, bet kaip tik gerąja. Sąvoką amatininkišką pripažinti, čia kaip tik nuvogiau iš Stasio Pilkos. Man patiko jo išsireiškimas, rašant ar kalbant apie teatro spektaklius, kada jiems trūksta ar netruksta, anot jo, amatininkiško žinojimo. Ir poezijos atveju aš pradėtu įsitikinti, kad savotiško amatininkiško žinojimo ir čia reikia, kad vien tik įkvėpimu ar mūza pasikvient nebegalima, norint suorganizuoti gerą eilėraščių.

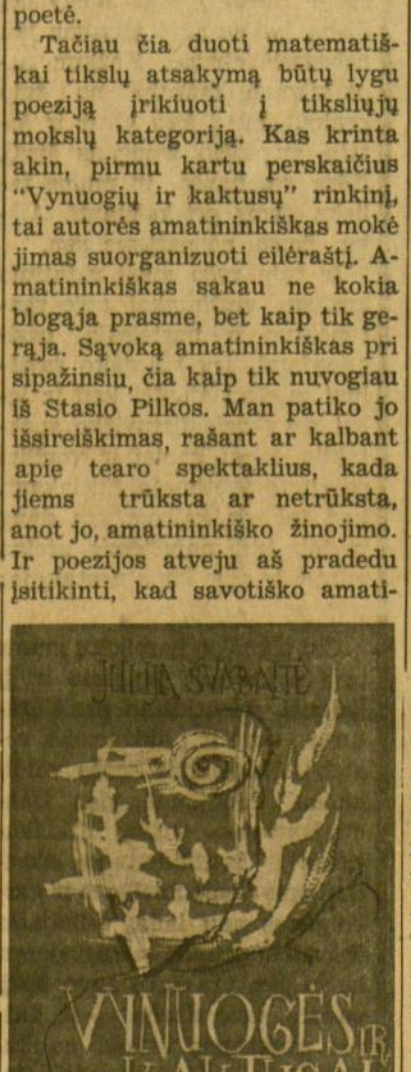
Va, šito žinojimo, atrodo, mūsų poetai ir netruksta. Ir jį šitai lyg ir demonstratyviai rodo ne viename, beveik kraštutinių nuotolių eilėrašty. Sakysim, pats pirmasis knygos eilėraščių "Aidas" visu savo susiuvimu byloja autorės mokėjimą būti nemeluoto jausmo bei nuosirdumo poete ir ilgo laikotarpio traukė formoje, o kitur žiūrėk, kaip kad "Epitafiniame triptike", Švabaitė jau stovi visai avangardinės išraiškos rėmuose. Vis dėlto tokių, populiariai sakant, modernųjų yra žymiai daugiau negu kitokių.

Šitokie labai įvairuojantys eilėraščiai rodo ne kokį poetės blaškymąsi, o atvirksčiai jos pasitikėjimą savo jėgomis pasakyti ir šiaip ir anaip. Klaida

Parinkti žodžiai ir vaizdai ir aštriais kampais lūžtančios poetinės priemonės šio ciklo eilė-

S. M. Mercedes
Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

Knygos viršelis, pieštas M. Amrozaitienės

Ant Korkavado žydi gėlės,
I šaltą gūžtą tarp kalnų
Sugrįžo baltas debesėlis
Suglaust pavargusių sparnų.

Viktoras Petravičius Užsklanda (medž. raiž.)

Sv. Elzbieta
Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

raščius daro tikrai eukaliptišku kontūrų, nemeluotai išaugintus ir išmatintus australiško dirvožemio sultimis.

Antroji ryškioji tema jau nusileidžia į lietuviškąjį podirvį — tai mirusiam poetės tėvui skirti eilėraščiai. Naujumas be kita ko čia slypi ir tame, kad mūsų dainose ir mūsų individualioje lyrikoje tėvas niekada neiškilavo į pirmąjį planą. Motinoms duoklė čia būdavo dešimteriopai didesnė. Gi Švabaitės tėvui skirti eilėraščiai knygai duoda, mano manymu, patį didįjį svorį ne tik tos temos išstūmimu priekin, bet ir jų formos ir jų visų poetinių įvaizdijų išbaigtu atseikėjimu. Visi šio ciklo eilėraščiai, atrodo, kažkaip drauge nurgimsta ir į tolimos praeties ir tradicijos klodą ir kartu visa savąja išraiška yra naujoviški pačia gerąja prasme, kuriuose džiaugsmas taip artimai susiliečia su tragika ir žemdirbiškas grubumas su švelniausiais jausmais, sudarydami vis dėlto labai įvairią, bet kartu kūrybiškai apjungtą mozaiką.

Tai vis buvo kalba apie tokius dalykus, kurie mus džiugina. O kokia gi būtų liūdesio gija, įsiypnusi į šiandieninį poezijos mėgėjų džiaugsmą, sutinkant šią naująją mūsų poezijos knygą. Pačios knygos vienas kitas netobulumas (kas gi yra šioje temoje tobulas) mūsų džiaugsmo tačiau neužtemdo. Mums kelia daugiau rūpesčio aplamai mūsų visuomenės nenoras pasitempti aukštyn, nenoras eiti su riedančiu pirmyn gyvenimu ir jo formomis, bet kitas apsakimas prieš dešimtmečius laimėtuose apkasuose, kas liečia senimą, ir perdtas pasitikėjimas tik savo avangardinį išradingumą, nusigrėžimu nuo lietuviškos tradicijos, ir pasitikėjimu tik polėkiniu įkvėpimu ir amatininkišką rašytojo įgudimo nepaisymu, kas liečia jaunimą.

Tačiau ir šitoks tragiško atspalvio manasis tvirtinimas gal jau praranda geroką dalį savo realumo, kai vis dėlto į šio vakaro poetiškąjį pokalbį susirinko toks gražus, poezija besidominčių svečių būrys. Tai tiek šio mano žodžio. Netrukus jis bus praplėstas ir paryškintas kitų šio vakaro simpoziumo dalyvių, ir reikia tikėtis, poezijos tškai ir takeliai šių laikų tolumose subaltuos visu savo ryškumu. (Kitą šeštadienį spausdinsim simpoziumo dalyvių Kestučio Keblio pasisakymą. Red.)

Reikėtų gyventi ištisą šimtmetį, kad pažintumei pasaulį, o paskiau reikėtų gyventi dar antrą šimtmetį, kad išmoktumei pasinaudoti tuo patyrimu.

—Dufrensy

Vlado Jakubėno "Menuetas" bus išpildomas Floridoje

Kompozitoriui Vladui Jakubėnui viešint per Kalėdų šventes Floridoje, paaiškėjo, kad Miadraugiškus santykius su Miami lietuvių kolonija palaiko miesto orkestro dirigentu La Monaca. Šis orkestras paprastai veikia saloniniu sąstatu ir groja lengvesnę muziką, tačiau ypatingomis progomis prisamdo daugiau muzikantų ir pavirsta į pilną simfoninį. Jo dirigentas buvo pareiškęs norą lietuvių tautinių švenčių proga pagroti ką nors lietuviško. Mia-miečiams neturint lietuviškų veikalų partitūrų, buvo panašiomis progomis keletą kartų atlikta lenkų kompozitoriaus Karlovičiaus "Lietuviška Rapsodija", kuri, J. Kačinskui diriguojant, buvo įtraukta į užpėnai Chicagoje Kultūros kongreso metu suruošto simfoninio koncerto programą.

Per priėmimą, p. p. Jakubėnams suruošta pas p. Narinę-Pakštienę ir pas jos dukterį p. Danutę Narutavičūtę - Vertelkienę, buvo nutarta nufotokopijuoti Vl. Jakubėno "Menuetą" iš II simfonijos ir jo partitūrą bei balsus, pagal dirigento norą, deponuoti Miami orkestro bibliotekoje; fotokopijavimo išlaidas apsiėmė apmokėti Miami Alto skyrius. Fotokopijavimą atliekant J. Kreivėno privačiu

aparatu, kuris lietuviškiems reikalams tokius darbus atlieka tik už popieriaus išlaidas: 10 iki 15 centų puslapiui — tos išlaidos nebūtų didelės. Deja, sugrįžus į Chicago į patikrinus iš dalies pas V. Jakubėną, iš dalies J. Kreivėno bibliotekoje esamąją orkestro balsų medžiagą, "Menueto" atskirų instrumentų balsų nepavyko surasti.

Šis nelgas grakštus kūrinys buvo daug kartų atliktas Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje. Prieš keletą metų jis buvo V. Marijošiu diriguojant atliktas Chicagoje "Margučio" suruošta-

me koncerte, po to Vl. Jakubėno kai kurie simfoniniai kūriniai buvo siųsti į Australiją, Vokietiją ir kitur Amerikoje. Autoriui teko iš naujo perrašyti pučiamųjų ir mušamųjų balsus; laimei, styginių balsų, J. Kreivėno anksčiau parašytų ir rotatorium didesniams kiekvys multiplikuotų pavyko surasti pakankamai. Šiuo metu "Menueto" balsai baigiami fotokopijuoti ir bus išsiųsti Floridon. Partitūra buvo jau anksčiau nufotokopijuota ir nusiųsta dirigentui, kuriam ji patikusi. Dababr Vl. Jakubėno kūrinys numatomas atlikti gegužės mėn., kai Floridos gubernatorius paskelbs pavergtųjų tautų savaitę.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Profestas
Aparatų, Protėzų, Med. ban. dazal. Spec. pagalba kojoms (Arch Support) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TEHNIKOS LAB.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PProspect 6-5084

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligonius priimami susitarimu.
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Res. tel. WA1brook 6-5076

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia skambinti MI 8-0001

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: kasdien nuo 1 iki 3; treč. uždaryta. Antrd. ir penkt. vakarais nuo 7 iki 8.

DDR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-dos ir California
Val. kasdien nuo 6-8 val. vak.
Treč. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telefonas: 476-4942
Res. WA1brook 6-5048

DR. G. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0583 Elgin
425 No. Liberty Street,
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antrd., ketvirt. 7-8, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarimu.

DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
2751 West 51st Street
Bendra praktika ir Alergija
Valandos: pirm., antr., ketvirt. 2-9 val., penkt. 10 v. r. iki 9 v. v., šeštad. 10 v. r. iki 1 p. p. Ligonius priima pagal susitarimą.

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia skambinti MI 8-0001.

DR. B. GAIZIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(7108 ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1-3 ir 6-8 val. vak. Šešt. 1-3 p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS IR VAIKU LIGOS
2737 West 71st Street
VAL.: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštad. nuo 10 iki 12 val. vak. Trečiadieniais uždaryta. Ligonius priima pagal susitarimą WA 6-2017.

DR. JANINA JAKSEVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrd., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 v. r. nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal susitarimą. Išskyrus trečiadienius, uždaryta.

DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2300 West 51st Street
Oakley Medical Arts
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2-4 ir 6-9 v. r. pagal susitarimą.

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šeštad. tik susitarimu.

DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrd., ketvirtad. ir penkt. nuo 1-4 p. p., 6-30-8:30 val. vak. Šeštad. 1-4 val., trečiad. uždaryta.

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., Išskyrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrd., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1148.
Res. tel. 239-2019.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HE1lock 6-3545 (OFISO IR REZ.)
Valandos pagal susitarimą

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Tel. — PProspect 8-7773
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p., antrd. ir penktad. 5-8 v. v.

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-08 ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p. Trečiadieniais uždaryta

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: Pullman 5-6766
Namų: Beverly 8-3946
Prjėm. val.: kasdien 6-8 v. v., šešt. 1-4 v. p. p., trečiadienį — uždaryta.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p., Išskyrus trečiadienį. Šeštadieniais 10-8 p. p.

DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Ofisas 2659 W. 59th Street
VALANDOS: 2-4 p. p. ir 6-8 p. p. Trečiadieniais ir šeštadieniais uždaryta

DR. AL. RACKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 So. Kedzie Avenue
(Kampus Kedzie ir Archer)
VAL.: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak. Treč. ir sekmad. tik susitarimu

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais šv. Kryžiaus ligoninę.
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. r. ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarimu telefonu.
Telef. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir priitako akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA7-7381
Kabinetas uždarytas iki kovo mėnesio.

DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslės ir šlapimo takų chirurgija
Ofisas: Namų adresas: 2454 West 71st St. (71-08 ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880; 30 N. Michigan ave. Suite 808, tel. CE 6-7764.
Valandos pagal susitarimą

DR. ALDONA SIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA PRITAIKO AKINIUS
6449 S. Pulaski Rd., Tel. LU 2-5775 arba 15542 S. Cicero, Oak Forest, Ill. TEL. 697-2020
Valandos pagal susitarimą. Jeigu neatliepia skambinti TE 9-1071.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4400
Res. tel. GRovehill 6-0627
Valandos: 1-3 p. m. ir 6-8 p. m. Penkt. tik 1-3 p. p.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 So. Ashland Avenue
Bendra praktika ir specialiai chirurgija
Valandos kiekvienu dieną 2 — 4 ir 6-8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Šeštadieniais nuo 3 v. iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2623 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1225 ar PR 6-5577
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2-4 v. v. popiet. ir kitu laiku — pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmia šv. Ligonius tik susitarimu.
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 p. p. Treč. ir šešt. uždaryta

DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v. Šeštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta

DR. ONA VAŠKAVIČIUS (VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Avenue
Ofiso val.: kasdien: 2-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4v. Treč. ir sekm. tik skubiais atvejais ir susitarimu

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 West Marquette Road
Val. nuo 2 iki 4 v. r. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį

DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 South Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6658
Res. 6600 So. Ashland Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p. p., 6-7 v. v.

ŽMOGUS KARUSELIŲ MIESTO VEIDRODŽIUOS

Kai Nietzsche Zaratustra nusileido nuo savo kalnų mokyti žmonijos, miške jis sutiko atskyrėlį. Tas senis kvietė pasilikti Zaratustrą laukinėje gamtoje, užuot ėjus į miestą. Kai Zaratustra paklausė, kuo atskyrėlis užsiima šitame atsiskyrimo, anas atsakė: "Aš kuriu dainas ir jas dainuoju. Ir kai jas sukuriu — juokiuosi, verkiu ir garbinu Dievą. Zaratustra atmetė atskyrėlio pasiūlymą ir tęsė savo kelionę. Ir kai jau buvo vienas, jis klausė savo širdies. Ar gali būti?! Tas senas šventasis miškuose dar negirdėjo, kad Dievas yra miręs. Taip pradeda Martin Esslin baigminį absurdo teatro charakterio susumavimą to paties vardo knygoje. Zaratustra pasirodė (knygos pavidalu) 1883 metais.

Be centrinės ašies

Ir nuo Nietzsche's dienų, žmonių skaičius, kuriems Dievas yra miręs, labai padaugėjo. Žmonija pergyveno skaudžias pamokas ir pamatė, kad praėjusių šimtmečių lozungai jau nebegalioja. Jie buvo bandyti — rasti nepakankamai ir todėl nuvertinti. Religinio tikėjimo sumenkėjimas iki Antrojo pasaulinio karo buvo maskuojamas progresu, nacionalizmu ir kitom vulgarium totalitarinėm apgavystėm. Zaratustra balsas, kaip niekada, atsišaukė žmogaus širdyje, ir žmogus pradėjo ieškoti kelių ir būdų, kuriais vadovaudamasis, nenusižeminęs, iškėlus galvą galėtų atstoti prieš visatą, netekusią savo centrinės ašies ir gyvenimo tikslo. O tas pasaulis, praradęs visuotinius, viską neišskiriamai jungiančius principus, tapo sujauktas, beprasmiškas absurdas.

Tokia gal ir yra pagrindinė absurdo teatro mintijimo spalva. 1942 metais Albert Camus klausė, kodėl, jei gyvenimas prarado savo prasmę, žmogus negali ieškoti išsigelbėjimo nusižudyme? Juk pasaulyje, stauga praradusiams iliuzijoms ir šviesai, žmogus pasijuto svetimas, nepagydomas treminys. Dingo išmėtyti prarastos tėviškės prisiminimai. Liko tik netikėjimas pažadėtąja žeme. Šitas išsiskyrimas galutinai išryškina ir savotiškai įprasmina visuotinio absurdo jausmą.

Absurdas pagal mūsų enciklopediją yra tai "kas prieš sveiką protą ir logikos taisykles, savyje prieštaringa ir klaidinga." Muzikoje reiškia visa, kas neharmoninga. Tačiau, kalbant apie absurdo teatrą, tai nėra visai teisinga. Straipsnyje apie Kafką Ionesco aiškina, kad absurdas yra tai, kas išlaisvina nuo tikslo, tai, kas išskirta nuo religinių, metafizinių ir transcendentinių šaknų. Žmogus yra prarastas, žuvs, vis jo veiksmai pasidarė neprotinai, nereikalingi, absurdiški.

Metafiziškos baimės ir kančios slogutis, liečiąs žmogaus situaciją visatoje, sutinkamas beveik visų absurdo teatro dramaturgų veikaluose, Beckett, Adamov, Ionesco, Genet ir kt.

Šaknys ir sąlyčiai praicityje

Šis avangardinis judėjimas esmėje nėra dar negirdėtas ir nepažintas naujovė. Tai greičiau savotiškas grįžimas į senas ir archaiskas Vakarų Europos teatro tradicijas. Tik jo naujovė slypi labai keistoje ir neįprastoje teatrinėse elementų kombinacijoj, jų transformavime ir grynai asmeniškai suprastuose jų variantuose. Pavyzdžių būtų tragedijos ir komedijos pradų suliejimas vienon tėkmėn arba vėl — bene geriausias Ionesco dramos "The Chairs" poetinė jėga glūdi ne žodžiuose, bet toje keistoj situacijoj, kai jie kalbami vis didėjančiam skaičiui tuščių kėdžių. Taip pat ir Genet veidrodžių salės koncepcija, pagal kurią pasaulis yra kaip scena, o gyvenimas kaip sapnas, tu

Absurdo teatro šaknų ir viršūnių bruožai

KAZYS VESELKA

ri tolimą asociaciją Calderono dramose, kur taip pat gyvenimas lyginamas su svajone, sapnu, o pasaulis pristatomas taip pat kaip scena, kurioje kiekvienas personažas vaidina jam Kūrėjo paskirtą rolę. Skirtumas tik toks, kad į tai žvelgiama iš visai skirtingų perspektyvinių taškų.

Absurdo teatras turi ryšių ir su pokarine egzistencialistų literatūra, kuri skiriasi nuo jo tik tuo, kad rutulioja labai aiškia teze ir pristato savo irracionalios žmogiškos situacijos supratimą, neva tai logiškai pagrįstose išvadose ir sprendimuose.

Tuo tarpu absurdo dramaturgas bando išreikšti prasmę beprasmiškoj žmogaus situacijoj, sąmoninga ir logiška pastanga bando atskleisti savo tiesą. Jis kaltinamas už nuolatinį ginčą ir kalbą apie absurdišką žmogaus egzistenciją, kai tuo tarpu esmėje jis tik pristato ją konkrečiuose scenos paveikluose. Čia ir yra pagrindinis skirtumas tarp poeto ir filosofo, tarp teorijos ir patyrimo.

Absurdo teatras daug bendro turi ir su surrealistų tapyba bei literatūra, kuriai nepavyko sukurti grynai surrealistinio teatro. Sakoma, kad ji buvo pralenkusi savo laiką, kai tuo tarpu absurdo teatrą laikas jau pasivijo ir šis teatras žengia drauge su gyvenimu ir jo atmosferoje, su žmogumi ir jo gal-

mas į jas, nesąmoningai kvatoja.

Grynojo teatro tradicija

Tikroji teatro kalba yra bežodė — kalba iš šviesų pavidalų, judesių ir gestų. Tai pabrėždamas, absurdo teatras parodo savotišką grįžimą į ankstyvąjį, bežodį, grynąjį teatrą, kurio esminė žymė ir buvo nusigręžimas nuo žodžio, nuo kalbos, kaip instrumento sceninei išraiškai.

Matadorų įžengimas arenon, olimpinų žaidynių atidarymai, karalių įvažiavimas į miestus, religinės procesijos — tie grynai abstraktūs teatriniai efektai — metafizinę įvykių simboliką išreiškia tobuliau negu kalba.

Ir absurdo teatre randame daugybę abstrakčių sceninių efektų, primenančių cirko ar revue pastatymus, akrobatų, žonglierių ar mimų pasirodymus. Klounada, kvailiojimas, pažiūrimas, žodinė nesąmonė, sapnų, svajonių ir fantazijos reatrybė čia turi ir alegorinį komponentą.

Genet naudojimas ritualo ir grynai stilizuotos akcijos, Tardieu bandymas sukurti teatrą vien iš judesių ir garsų, baletas ir mimų akcija Becket ir Ionesco dramose liudija grynojo teatro tradiciją.

Ir tai ne tiek nuslopinimas ar panaikinimas žodžio, kaip simbolio tam tikro daikto ar

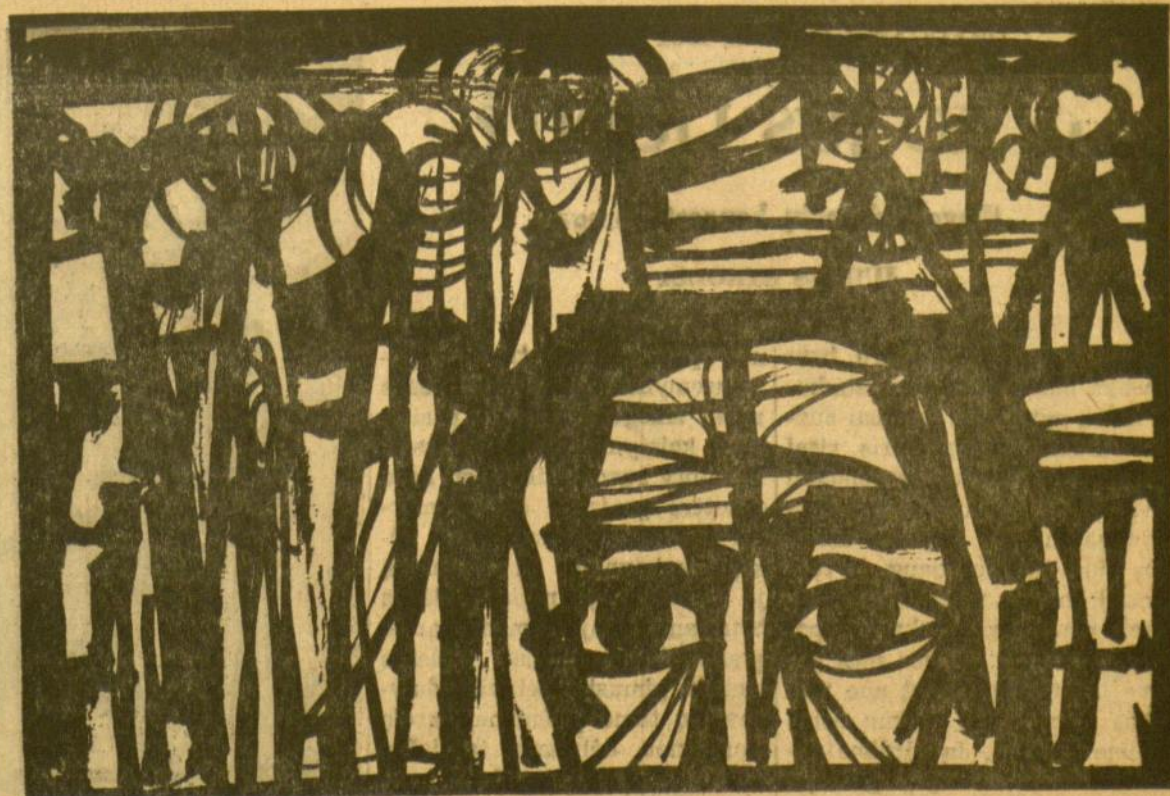
ja, tam tikra prasme primena abstrakčią tapybą, kuri irgi, tik skirtingoje plotmėje atmetė "literatūrinis elementus" paveikluose.

Pagaliau nuostabieji mimų vaidinimai nuo Bizantijos, per viduramžius, commedia del arte atsekė iki Sekspyro klounų. Arlekinas, Columbina, Pierot — tie visi protestiški charakteriai, kaip ir absurdo teatre, neturėjo griežtai apibrėžtų tragedijos ar komedijos taisyklių. Jų grynas teatrališkumas turėjo nepaprastai veikiamą jėgą, nors jų absurdiška laikysena išplaukia tik iš nesugebėjimo suprasti ir išlaikyti paprasčiausią logišką santykiavimą. Mimų vaidinimuose kasdieniški, rimti ir žiaurūs įvykiai yra nuostabiai apipinti burleska ir humoru, o nuogas realizmas atmiešiamas fantastiškais ir magiškais vaizdais.

Ta senovės mimų tradicija pasiekė dvidešimtojo amžiaus vadevilius ir nebylių filmą su iškiliais komedijantais Keystone Cops, Charlie Chaplin ir Buster Keaton. O nebylius filmas savo groteska ir gilia bežodžia veiksmo poetine jėga paliko pėdsakus ir absurdo teatre.

Balsinis filmas, praradęs tempą ir fantaziją, ką taip gambiai naudojo nebylių komedijantai, vis dėlto savaip įtakojo absurdo teatrą. Laurel ir Hardy, kaip ir Marx Bros. savo reakcijų žaibiškumu ir muzikinio klouno talentu, tuo "laikiniu dialogo surrealizmu", kaip Ionesco sako: "Yra tiltas tarp commedia del arte ir vadevilio, iš vienos pusės, ir absurdo teatro, iš kitos pusės".

Ne pagal įprastus kriterijus. Absurdo teatras neturi sąmoningos intencijos ko nors moky-

Algirdas Kurasuskas

Piešinys tušu

ŽUVIS IR DUONA BUVO PADALINTOS

Vitalija Bogutaitė

PELENŲ DIENA

Atleisk, kad iš tavęs atimu duoną.
Tavo balti dantys,
saulės išdžiovinti,
daugiau nebevalgys, o aš lieku
iškilusiam saulės lanke.
Ji kaltina ir džiovina rankas ir
burną, ir nežinau, kaip ilgai
reiks dar laukti nakties.

Ateik,
įtempęs raumenis, rankas pakelk
į saulę.
Paėmęs ugnį, grįžk pas mus atgal,
kad suliepsnotumėm šviesiom spalvom
prieš aušrą,
kad išsiveržtų džiaugsmas
iš tamsių akių.

Aš aplankiau seniai numirusius draugus.
Jie gulė ten, akis užmerkę,
lyg jiems jau nesvarbu,
kad reikia per naktis budėti,
save ir savo kūną pamaitinti —

Ten taip ramu,
Sustingę, savųjų užmiršti, jie ilsis.
Ir aš, žiūrėdama į juos, galvoju,
koks keistas ir be galiesčio yra šis mūsų gyvenimas.

(Didžiuliais vartais atskiriame tuos,
kurie mums jau nereikalingi.)

Ateik,
Pažvelk į jų akis.
Priklaupk.
Aš pelenais apibarstysiu tavo galvą,
kad neužmirštum niekad,
koks lengvas pelenų kritimas ir
koks sunkus yra šis žemės šauksmas: grįžti.
Jie mums visi vienodi: šalti, sustingę.
Balta lininė drobė dengia juos nuo vėjo.
Girdi, kaip jie dainuoja —

Mano žingsnių bildėjimas
susigeria sienų plytose.
Rankos kyla į saulę ir einu
pasimti aušros,
nes tik norėjau pažinti žemės juodumą,
žemė juoda.
Mano rankos įkibę rauna velėną.

Krinta lengvas lietus,
Sudrėkusi žemė garuoja —
ir negaliu pasiekti nei žemės,
nei jos juodumo.

ŽUVIS IR DUONA

Dar man negimus,
žuvis ir duona buvo padalintos,
todėl aš taip suaugau su žeme,
todėl dabar sunku nuo jos atsikilti.

Kada įbrisiu į šaltą, sraunią upę,
nuplauk mano kūną,
kad sugrįžčiau palaiminta,
nes keturiasdešimt dienų ir naktų
Tu mus buvai apleidęs.

Aš Tau neatnešiau vandens,
kai lūpos degė dykumų kaitroj,
nepridengiau akių,
kai saulė kepino Tave ir smėlį.
Keturiasdešimt dienų ir naktų
aš išdaviau Tave.

Dar man negimus,
žuvis ir duona buvo padalintos,
todėl atleisk, kad sėdžiu ir skaičiuoju
saulės patekėjimus ir nusileidimus,
nes tikiu,
kad tik ji viena,
pakibusi plačiam horizonto,
renka stebuklo trupinius.

VAKARO TYLA

Viskas nutilo.
Tik dantračių tarškėjimas,
sukant šaltą ir didelę žemę,
griauna vakaro tylą,
nes plieniniam danguj
įsakytą tarnams sukti ir sukti
šią šaltą ir didelę žemę.
Sukti dieną ir naktį,
kad nebūtų žemėje tylos,
kad dantračių tarškėjimas
griautų tylą, kad neužmigtumėm,
nebaigę darbo.
Viskas sukasi, ir dantračių tarškėjimas,
sukant šią šaltą ir didelę žemę,
griauna vakaro tylą.

Grahm Crowden daktaro rolėje ir Alec Guinness karaliaus Berenger I vaidmenyje Britų karališkajame teatre Ionesco "Exit the King" pastatyme.

vosena ir, gal būt, kaip tik čionai ir glūdi jo pasisekimas.

Absurdo teatras (kurio tradicija labai plati: ji veikė ne tik antikinis ar viduramžių teatras, bet ir veik visą modernioji tapyba, poezija, muzika ir psichologija) savo veidą suformavo Prancūzijos žemėje ir fenomenalia jėga, labai trumpu laiku pasiekė viso pasaulio teatrų. Paryžius — tas menininkų ir individualistų miestas! Ten kavinų, mažų viešbutėlių, teatrų ir galerijų pasaulyje galima gyventi, dirbti ir šauniai galvoti. Ten ir absurdo teatro dramaturgai: airis Beckett, rusas, armeniškos kilmės Adamov, rumunas Ionesco ne tik rado palankią atmosferą plunksnai, bet ir galimybę savo dramas pamatyti viešumoje.

O tos dramos pilnos keistos, tik sapnuose regimos šviesos, chaoso ir košmaro. Jose skleidžiasi žmogaus paveikslas, kuri matome karuselių miesto veidrodyje — iškraipyti veidai ir figūros, o kiekvienas, žvelgda-

sąvokos, — kiek pakeitimas jo vaidmens, nuvertinant jo reikšmę, pastacių jį antrame planė. Įprastinė kalba, anot absurdistų, neišreiškia visų dabartinės egzistencijos niuansų. Apribuotos, bet pasenusios ir savo laika atgyvenusios žodžių sąvokos surakina mintį ir paraližuoja jos formulavimą.

Edward Albie "The American Dream" yra puikus pavyzdys meistriškos parodijos, kur sakiniai yra tarsi iliustracijos, skelbiančios dingimą bet kokios įprastinės žodžių prasmės. Labai dažnai absurdo teatro veiksmas scenoje yra priešingas aktorijų tariamiems žodžiams.

Dar blogiau, sako absurdo teatras, yra su poezija ir jos irracionaliais vaidiniais! Poezija, kaip slypi kažkur už ar tarp eilučių, egzistuojanti be teksto ir firmos.

Ir tai, ko neįmanoma išreikšti žodžiais, absurdo teatras bando pasakyti aukščiau minėta teatrine kalba. Šita, taip vadinama, antiliteratūrinė tendenci-

ti. Jis kratosi visų ideologijų, paslėptų intencijų, projektų ir užmanymų. Jis skelbia, kad teatras turi būti teatras, kaip filosofija yra filosofija, o muzika yra muzika. Girdi, teatrui reikia suteikti autonomiją ir atpalaiduoti nuo visko, kas yra ne jo. Absurdo teatras nešasi kažkokį primityvumą ir padrikumą. Tai teatras paskirų spalvų, vaizdų, balsų ir judesių, apdarytų medžio gabalų — dekonstrukcijų, dažnai neišbaigtų, išmėtytų ir pagaliau žodžių, kurių kartais lyg per maža, kartais per daug, žodžių, nieko nesamkančių bent įprastine jų prasme.

Vaidinimų konstrukcija — kaip filosofinis silogizmas, kur paskutinės scenos yra lyg logiška išvada pirmųjų, pateiktų kaip premisų. Beveik visos jos, geometriškai tariant, skritulinės. Paskutinė scena Genet "The Blacks" yra identiška pradinei: negrai aktoriai rengiasi atlikti savo naktinį ritualą — pašaipingą baltos moters nužudy-

mą. Čia norisi priminti absurdo teatrui labai charakteringą naudojimą mito ir ceremonijos, kuris yra lyg savotiškas atgavimas Keystone Cops stilizuotos komedijos, kur iliuzijų ir svajonių gelmėj, ignoruojant realybės išorę, buvo ieškoma metafizinės tiesos.

Absurdo teatro drama visuomet atrodo kaip įžili ir nachaliska apgavystė, jei yra vertinama pagal mūsų teorijos standartus ir kriterijus. Čia nėra konstruktyvios, nuoseklios fabulos ir planingo užmanymo. Nėra ir įvykių priežastingai tarp savęs susietų. Pasigendame pabrėžtos pradžios, kaip ir iškelto finalinio sprendimo. Drama čia vystoma tam tikrų, tipingų situacijų, kurios viena kitą atkartoja. Beckett "Waiting for Godot", viena stipriausių absurdo teatro dramų, pagal įprastus kriterijus, būtų visai be intrigos. Drama, kurioje nieko neįvyksta. Intrigą čia pakeičia laukimas misteriškojo Mr. Godot, laukimas, iš anksto žinant, kad jis neateis. Jei pagal mokyklinę literatūros teoriją pavyzdinga drama, tarsi veidrodyje, parodo tam tikros epochos gyvenimą su papročiais, manieromis ir galvosena, čia dažnai tėra tik

sapnų refleksija ir klejojimas. Ir kadangi, kiekvienas šio teatro dramaturgas pristato, kaip labai skirtingas, vienišas ir uždarytas savo asmeniškam pasauly su nepakartojamu santykiu, žvilgsniu į aplinką, idėjas ir jų išsakymo formą, tai šios dramos vertinimas pasidarė labai komplikotas, kad ir jos pačios kriterijais.

Personažai ir auditorija

Personažai čia, lyg mechaniškos lėlės. Jie žiūri į auditoriją,

tarsi ji būtų aptingusi, apatiška, snūduriuojanti. Kandžia patyčia ir gąsdinančiais efektais nuolatos aktorai griauna žiūrovuose ramybės ir savimi pasitenkinimo iliuziją, pakartotinai primindami, kad jie žiūri vaidinimo — vis bando prikelti juos tragiškam gyvenimo farsui. Savo charakteriams absurdo teatro dramaturgas neturi jokios meilės, tik šaltą pašaipią toleranciją. Su šiais herojais neįmanoma identifikotis, nes jų el-

Nukelta į 4 psl.

Janina Monkutė Marks

"Belzebubo išdaigos"

Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos.

O KO JŪS LIŪDIT?

Clevelandiečių koncerto proga

JUOZAS STROLIA

Iš visų meno kultūrų bene muzika bus labiausiai persunkusi mūsų gyvenimą. Ir labai sunku surasti žmogų, kuris visai jos nemėgtų, tačiau, gyvendami civilizoto krašto mieste, kartais pajuntame, jog tos muzikos būna net per daug, ir tuomet ji mums pradeda įkyrėti. Pvz., mums nepatinkamos pozicijos ar šiaip knygos mes galime ir neskaityti, bet nuo muzikos dažnai mes niekur nebegalime pabėgti. Ją girdime namuose, darbovietėje, gatvėje, bažnyčioje, iš atviroje palangėje palikto automobilio, per radiją, televizijoje ir kitur. Dažnai klasikinės, džazo, komercinės ir kitokios muzikos garsai visi vienu kartu atakuoja žmogų iš visų pusių ir ruošia jį kandidatui į smegenų sutrikėlių ligonines.

Tarp būgno ir smuiko

Kaip kitos meno rūšys, taip ir muzika meno estetikos žinovų yra skirstoma į daugelį žanrų, rūšių ir paskirčių. Pvz., bažnyčioje mes negirdime šokių muzikos ir atvirkščiai, šokių salėje niekas negieda iškilmingų Palestrinos mišių. Visos muzikos rūšys betgi susideda tik iš nedaugelio elementų: 1) ritmo, 2) melodijos ir 3) sąskambio (ne visada). Ir juo kuri tauta arba grupė yra primityvesnė, jaunesnė, tuo daugiau ji mėgsta muziką, kurioje vyrauja pirminis elementas — ritmas, neatskiriama susijęs su pačia žmogaus prigimtimi (ritmiškai alsuojame, ritmiškai vaikščiojame). Ritmo atžvilgiu ir kultūringas europietis negalėtų susilyginti su Afrikos puslankiniu juoduku, viena ranka mušančiu į būgną keturis lygius kartus ir tuo pat laiku kita ranka — septynis.

Dvasinės kultūros šlifuojamas subrendęs žmogus pamažu nutolsta nuo to ir mėgsta muziką, kurioje daugiau svajingumo, plaukiančio melodingumo, daugiau ritminio ir harmoninio spalvingumo, daugiau filosofijos. Čia ir matome, kad visa kultūringos žmonijos muzika yra suskirstyta į atitinkamą gradaciją, kurios viename gale stovi koncertinė simfoninė, o kitame gale — šokių ir maršų muzika, kuri klausytojui neteikia dvasinio pakilimo, nei religinės ekstazės, bet verčia jį instinktyviai judinti kojas, nes šios rūšies muzika ir yra skirta ne kam kitam, o tik žmogaus sensoriniams — motoriniams centrams išjudinti. Šis nerašytas konvencinis estetikos įstatymas veikia tiek kituose žemynuose, tiek ir čia.

Reikėtų vis dėlta jausti skirtumą

Su tokiais apmąstymais mes įžengiam į Santaros - šviesos rengtąjį koncertą, kurio programą praėjusį šeštadienį, vasario 22 d., Jaunimo centre, Chicagoje, išpildė Clevelando vyrų oktetas.

Spausdinta programa mums byloja, kad mes paklydome. Buvo skelbta koncertas, o čia didžiausia dalimi kabaretinė ir šokių muzika. Tiesa, pirmieji numeriai tikty į gerų lietuviškų dainų vakaro programą. Toliems šokių muzikos numerių pavadinimas koncertu skamba nuvertinančiai klasikinę koncertų paskirtį. Šokių muzikos didžiuliuose meno centruose nevadina koncertu. Kartais darosi dziugu, kad mes, lietuviai, gyvename savitą nuo kitų tautų uždara gyvenimą. Antraip, turėtume progų rausti prieš kitaučius meno kultūros įprastinės reikaluos. Čia menasi vie-

nas epizodas iš Lietuvos nepriklausomybės laikų, kada vienas mūsų žmogus, valdžios pasiūstas į kaimyninę valstybę atstovu, stoty buvo sutiktas su karo orkestro grojamu eiliniu maršu. Viešoje savo kalboje jis dėkojė kaimynams už iškilmingą jo sutikimą, jo paties žodžiais betariant "grojant mano garbei gražiausias simfonijas". Keletas vietoje gimusių lietuvių, dalyvavusių tame priėmime, turėję raudonuoti dėl savo tautiečio, išgirdę jo adresu paleistą pastabą:

— Žiūrėkite, kokios "kultūros" žmogų Lietuva mums atsiuntė savo atstovu. Jis nesugeba atskirti net simfonijos nuo kariško maršo!

Amerikietiškos spaudos muzikos kritikas, išgirdęs panašų parengimą vadinant koncertu, kelių žodžių sakiniu suniekintų ne tik koncerto rengėjus, bet dar daugiau pačią publiką.

Sveikintinas reiškinys ir dvigubas kvartetas

Tačiau lai malonus skaitytojas čia neišskaito tvirtinimo, kad mums, lietuviams, visai nereikia, taip vadinamos, mažosios scenos muzikos. Reikia, ir dar kaip reikia, nes juk ir mes turime savo teenagerių, o kartais ir patys norėtume sugrįžti į šį amžių ir jo nuotaikas, tad kiekvienas iš šios muzikos reiškinys yra sveikintinas. Tikta terminologijos netikslumai verčia mus sustoti. Pažvelgus į šio vakaro parengimą, iš kito taško — kaip į mišrainę, kaip į kabaretinės ir šokių muzikos vakarą — vaizdas iškyla kitoks, reikalaujantis ir kitokių išvadų.

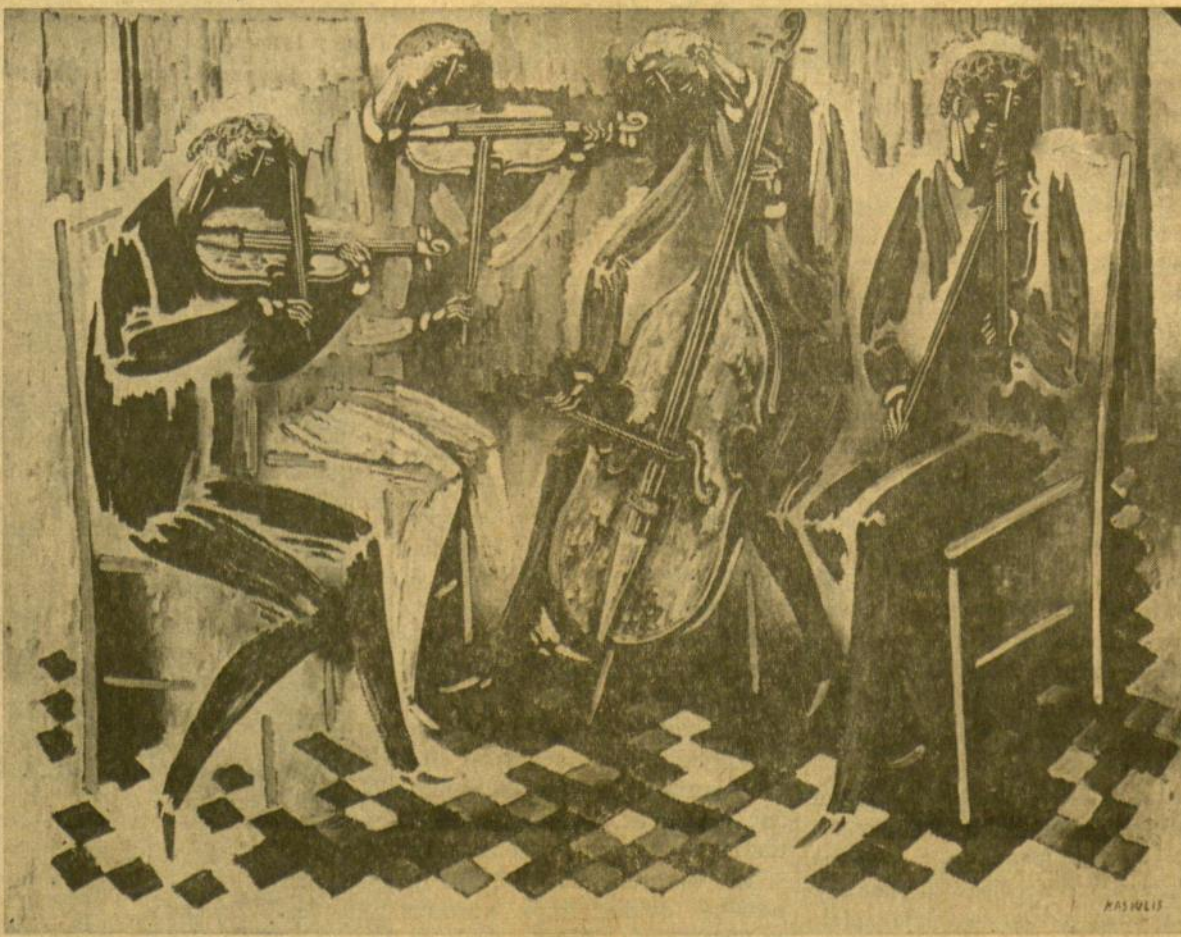
Clevelando dainininkų sąstata sukompaktuotas jau nuo 1959 metų spalio mėn. 5 dienos. Jo vadovas — elektronikos inžinierius Rytas Babickas, turįs mažosios scenos muzikos žanro pamėgimą ir susidaręs savo skoni. Dainininkai — daug čiurolniečių — visi užimti pragyvenimo ir kitais darbais. Dainininkų sąstata pavadinimas oktetu yra klaidingas, nes išvestas iš faktiško narių skaičiaus, bet ne iš išpildomų kūrinių partijų sudėties. Gi programoje tėra tik homofoninės muzikos kūriniai, parašyti daugiausia kvartetui. Taigi, sąstata, iš tikrųjų, yra tik dvigubas kvartetas.

Lietuviškoji pradžia

Pirmosios penkios lietuviškos dainos ir bisui padainuotas Račiūno "Karas" nuskambėjo be pretenzijų, bet artimai lietuviškai. Ypač darniai ir subtiliai skambėjo Dvariono "Žvaigždutė". Gaila, kad šioms lietuviškoms dainoms (prijungiant ir Dvariono "Užstalės dainą") nebuvo suteikta garbės apvainikuoti programos užbaigai, o idėtos jos, nelyginant, tramplyno lenta, įsibėgėti į to'imesnę jau ne'ietuvišką operetinę ir kabaretinę muziką.

Balsinės problemos

Po pertraukos ėjo daugiau operetinės ir šokių muzikos numeriai, kai kur pačiliui su trijų laipsnių minorinės harmonijos vienodumu su užbaigoje sunkiai atpažįstama vokiečių kompozitoriaus Kurt Weill'io "Drei Groschen" operos sulietuvinu gabalu, kuris, matyt, palaikytas stipriausiu, nebeapateisino dėtų vilčių, nes kai kurie ankstybes-

Vytautas Kasiulis

Kvartetas (Hermendo kolekcija)

ni ir du biso numeriai skambėjo įtikinamiau.

Gaila, kad ansamblis neturi kraštinius balsus atitinkančių vidurinių balsų. Jie neblogi, bet duslesni už pirmuosius tenorus ir II bosus. Pianissimo vietos darniai skamba, o kur reikia jėgos, ten ryškėja balsų nelygumas ir pasigirsta nebe sąskambis, bet skirtingi pavieniai balsai. Dainininkai turi gerą lietuvišką tarseną, ko galėtų pavydėti net ir kai kurie mūsų solistai. Ansambles vietos visi atlieka šaltai ir darniai, o kam tenka atlikti solisto rolę, tai jaudinasi ir nenustatyti balsai detonuoją.

Reikia pataisos ir veiduos

Ir dar po vieną dalyką negalima praėti tytomis ir, J. Bendoriaus dainos žodžiais betariant, paklausti: O ko jūs, vyrai, dainuodami liūdit? Mes juk gyvename šaly, kur šypsoi parduodėjas, šypsoi apgaunamas pirkėjas, kur šypsoi būrys seselių, apsedusių poetą M. Vaitkų, ir kur karste paguldytam mirusiam Melchiorui Putelei fotografas sako: "Smile!"

Estradoje lengvosios muzikos meno darba dirbančiam ansambliui šypseną dar daugiau būtina. Šitos dorybės vienas Algirdas Gyls nepajėgė išlaikyti. Reikia, kad visas sąstatas taptų kurio nors besišypsančio mėnulio ansambliu. Elvis Presley ir liverpuliečiai "Beatles" juk savo milijonus uždirba ne dypukiškai nusiminusiais veidais...

Nežiūrint į smulkmenas, clevelandiečių ansamblio atvykimas į Chicago buvo sveikintinas žygis, įnešęs įvairumo į mūsų kolonijos gyvenimą. Publika svečiams ir jų vadovui nepagalėjo katučių ir juos sutiko ir išleido šiltai. Nemažiau šiltas žodis priklauso ir Santaros - šviesos organizacijai.

Su savąja publika

Su ansambliu atsiskyrę, mes dar paliekame su savąja publika. Pasibaigus minėtam pramoginės muzikos vakarui, kaip paprastai, buvo nuomoninių "už" ir "prieš". O buvo ir tokių mūsų dailiosios lyties atstovių, kurios reišė kategorišką nuomonę, kad šis koncertas įrodė, jog tiek Dainavos ansamblis, tiek ir operos choras galėtų užsidaryti, nes kitur, štai, kokio aukšto lietuviško meno esama, kad net visi 7—800 bilietų būvę išparduoti. Žodžiu — didžiausias pasisekimas!

Zinoma, argi galima tam prieštarauti, atsimenant, kad ir Lietuvoje buvo publikos, kuri svarstydavo tokius "aukštus" kultūrinius klausimus: ar Kipras Petruskas, ar Dolskis geriau dainuoja? Ar dentistas dr. X, ar dr. Avizonis yra geresnis gydytojas? O dėl kategoriškų kultūros klausimais sprendimų ir jų priežasčių norėtusi prisiminti dar vieną mažą pavyzdėlį

iš nesenos mūsų kultūros istorijos.

Rygoje, Katalikų iela 20, gyvenęs lietuvis artistas, bizniečius, poetas ir t. t. 1912—1913 m. buvo sukūręs tokios "poezijos", skirtos deklamuoti mergaitėms:

Suteik man vyrą, Tėve brangus, Vyras brangesnis už tris dangus.

Padėk, Dievuli, man ištekėti, Už tai mokėsiu Tave mylėt. Jei neatminsi, tai — menorėk, — Be mano maldų danguj tupėk.

Šios poezijos savo kalendoriuose per metus jis parduodavęs po šimtą tūkstančių egzempliorių ir uždirbdavęs nemažai pinigų. Žodžiu — pasisekimas nepaprastas. Tuo pat laiku kitas lietuvis Kaune kūrė taip pat poeziją ir išleido ją, knygą pavadinamas "Pavasario balsais". Kiek girdėti, tais laikais leidėjas parduodavęs šio leidinio vos du-tris šimtus iš viso. Pirmasis buvo Laidas Jakavičius, tėvas šio Jakavičiaus, kurio "Paskutinis tango" buvo šį šeštadienį išpildytas, o antrasis buvo Maironis.

Ar šioje vietoje kas nors dar pageidautų tolimesnių komentarų ir aiškinimų apie kultūros reiškinį vertinimų bumerangą?

ABSURDO TEATRAS

(Atkelta iš 3 psl.)

gesio motyvai dažniausiai nesu-vokiami. Jų veiksmą tegalima sekti iš šalies, objektyviai, kritiškai, neveikiami aktoriaus išgyvenimo ir jo dvasinio pasaulio. Nes absurdo teatro dramaturgo tikslas ir yra išreikšti grynai asmenišką, intuityviai atskleistą tiesą apie žmogaus situaciją ir jos ribotumą.

Ionesco "Bald Soprano" komiškas išpaūkia iš nepaprastumo ekspresijos. O kas keičiausia: bazė tam nepaprastumui yra bespalvė, visiems žinoma ir įkyrėjusios vietovės, prozaiška kasdieninio gyvenimo rutina. Pajusti gerai žinomos vietovės ir situacijos absurda, o kalboje mums įprastų sąvokų netiesą absurdo teatro dramaturgas suranda naują perspektyvinį tašką, iš kurio žiūrint, viskas kinta ir atrodo, kad banalumas yra didžiausia sensacija ir įvykis, kad surrealizmas stovi šalia, pasiekiamas ranka

mūsų kasdieninius pasikalbėjimus.

Pažymėtini trys

Pagal Esslin yra trys pažymėtini istoriniai laiptais absurdo teatro susiformavimui.

Pirmasis "Ubu Roi" pirmą kartą vaidintas 1896 metais, kurio autorius Alfred Jary 23 metų buržuazijos ir jos gyvenimo kandžiotojas. Ubu yra kriaušės formos valkata, vaidinuoklis "monster" — iškraipymas ir karikatūra buržuazijos vertybių: patimose, šeimyninio gyvenimo, patriotizmo. Iš Ubu Roi absurdistai pasiėmė vieną pagrindinių savybių: gąsdink, sukrėsk buržuaziją ir trenk durim įkurimui.

1923 metais Bertold Brecht "In the Jungle of the Cities" absurdo teatrui atnešė pagrindinę temą. Du vyrai Shlink ir Garga pradeda intensyviai (be jokių priežasčių ir motyvų) varžybas, kurių definiciją vienas jų bando štai kaip susumuoti: "Jei tu priverstum laivą pilną su kaupe lavonų, vis tiek vienama viduje būtų tokia didelė, kad jie pavirstų į ledą... tokia didelė yra mūsų izoliacija, kad net konfliktas yra neįmanomas."

Nors Brecht paliko vėliau absurdo teatrą, pasirinkdamas ir kultivuodamas socialinį protestą, jo izoliacinė tema pasiliko gyva ir nauji dramaturgai su-

Šio amžiaus liga

Kai daugelis daktarų prirašo šitam laikotarpiui nusikaltimą, baimę ir dvasinį bankrotą, absurdo teatras daugiau ar mažiau atstovauja ligą, o ne gydy-

4½%

current dividend

5%

on investment bonus

4½% DIVIDENDU MOKAM PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS. Už 1 metų investavimo bonus mokame 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokame po ½% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., antradi., penktadi., ir šeštadi. 9 v. r. — 4:40 p. d. Trečiadi. uždaryta: ketvirtadi. 9 v. r. — 8 v. v.

**Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!**

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:
BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., Victory 2-4226
Vedėjas E. RUDAITIS

FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PRosp. 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad. ir ketvirt., nuo 9 iki 9:30; kitom dienom nuo 9 iki 6 v. v. Penktadieniais vakare iki 9:30 val. vakaro. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 valandos.

FRANK'S T.V. & Radio, Inc.
3240 S. HALSTED STREET

Didelis pasirinkimas įvairiausių televizijos, radio, stereo aparatų. Pardavimas ir taisymas.

Savininkai J. Bendoraitis ir P. Endzells
Telefonas: CA 5-7252

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3 1083
PLENTY OF FREE PARKING

4½%

Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimą sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRM. ir KETV. 9 v. r. iki 8 p. d. ANTRADI. ir PENKT. 9 v. r. iki 5 v. d. ŠEŠTADI. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiadi. uždaryta

CIRCUIT T.V. AND RADIO SERVICE
sav. DAN LIUTIKAS

Ekspertai Visų Gamybų. GREITAS patarnavimas į NAMUS ar DIRTUVĖJE. Garantuotos dalys ir darbas.

2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. PHONE: 471-2446

SKIP'S SELF SERVICE Liquor Store

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
FEBRUARY — VASARIO 27, 28, 29 D. D.

CHAPOLIE 185 MONTH OLD IMPORTED BRANDY	Fifth \$4.79
STOCK 10 YEAR OLD IMPORTED BRANDY	Fifth \$4.98
ST. ANNE FINE CALIFORNIA BRANDY	Fifth \$2.98
GKAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P.	Fifth \$4.89
RICCADONNA IMPORTED VERMOUTH	
Dry or Sweet 30 oz. Bottle	\$1.29
GRAND MARNIER LIQUEUR	Fifth \$6.49
SAZERAC COCKTAIL	Fifth \$2.98
IMPORTED PINEAPPLE LIQUEUR	Fifth \$4.79
FUBORG IMPORTED DANISH BEER	
Case of 24—12 oz. Bottles	Case \$6.95
MILLER HIGH LIFE BEER	
Case of 12—12 oz. Throw Away Bottles	\$1.69

Pianisto Manigirdo Motekaičio koncertas

ANTANAS NAKAS

Š. m. vasario mėn. 23 d. Jau-nimo Centro salėje, Chicagoje, įvyko pianisto Manigirdo Motekaičio fortepijono recitalis. Ma-lonu ir džugu, kad iš mūsų ne-gausaus jaunųjų muzikų prie-auglio iškyla rimti, darbštūs ir talentingi jaunuoliai, nepabūgs-tą stoti į rungtynes su gausiu Amerikos priaugančios kartos menininkų jaunimu, užaugintu savojoje žemėje ir turinčiu dau-giau pažinčių, materialinių iš-teklių bei kitokių galimybių prak-sinti sau kelią.

Mūsų pianistą brandino ir au-gino taipgi Amerikos žemė ir menininkų šeima, ypač jo moti-na, kuri yra jo darbų inspirato-

rė ir šviesus jo gyvenimo kel-rodas.

Ištikimybė talentui ir darbui

Besirenkant profesiją, jauną-jį pianistą nepaviliojo daugiau pelningos inžinieriaus, gydytojo, chemiko profesijos, kurios, gal būt, atneštų jam daugiau ma-terialinės naudos kaip pianisto karjera, tačiau jis pasirinko me-nininko kelią, kuriame sutiks daug kliūčių, nusivylimų, bet ir pinigais nesveriamo džiaugsmo. Daugelis jaunuolių čia pasiren-ka pelningesnes profesijas, ku-rias vidutinių gabumų žmogus lengviau gali pasiekti, bet ne kiekvienas, pagal gamtos griež-

tą atranką, gali tapti meninin-ku. Ir štai šiandien, klausantis koncerto, kyla pasididžiavimo jausmas, kad mūsų tarpe auga ir bręsta dar vienas neeilinis ta-lentas.

Sunku dar pasakyti, kiek kon-certantas bus išvermingas pas-irinktoje karjeroje, tačiau aiš-ku, kad po baigimo studijų De Paul universitete, dabar tik pra-sideda tikrasis pianisto brendi-mas, tikrasis darbas ir ieškoji-mas grožio, kuris giliai glūdi kiekvieno tikro menininko as-menybėje.

Šiandien gal dar ne taip svar-bu, ar vienas bei kitas dalykas buvo blogiau ar geriau paskam-bintas, ar kas daro priekaištus, ar gria, bet svarbu nenuilsta-mai tęsti savo darbą ir be ato-dairos siekti tobulumo. Tačiau ir dabar jau matyti, kad visos jo ir šeimos pastangos nukreip-ti gyvenimą meno linkme nenu-ėjo veltui. Menas ir bręstantie-ji talentai mums reikalingi kaip

duona ir druska. Jie bus dar reikalingesni išlaisvintoje tėvy-nėje. Norisi tikėti, kad M. Mo-tekaitis bus vienas iš tų jaunu-lių, kurie, atėjęs sugrįžimo į tė-vynę valandai, bus iš pirmųjų, išgirstančių viliojantį balsą dirbti ir gyventi ten, kur bren-do ir augo jo tėvai.

Koncerto detalės ir pianisto polinkiai

Pirmam savarankiškam kon-certui programa buvo pasirinkta įvairi ir įdomi, gal net per-daug kaleidoskopiška, kurioje ne visos formos ir šviesos žėrė-jo reikiamu intensyvumu ir spalva.

Nuo Bacho iki Čiurlionio — didelis tarpas. Girdėjome Cho-piną, Brahmsą, Lisztą, Skriabi-ną ir Čerepniną. Pradedančiam pianistui sunku susivokti, ku-riame muzikos stiluje jis gali labiausiai pasireikšti. Pradžioje atrodo, kad visi stiliai prieinami ir visur jis gali būti geras mu-

zikas, tačiau gyvenimo patirtis parodo ką kitą. Vienas pianis-tas gali būti labai geras inter-pretatorius ankstyvesnio klasi-kinio stiliaus, kitas romantinio, impresionistinio, o dar kitas tik geras šio laikotarpio modernio-sios muzikos interpretatorius. Mūsų koncertantą norėtusi pri-skirti prie gero pastarosios mu-zikos krypties interpretatorių. Chopinas, Debussy, Schumanas jam blogiau sekasi. Ateityje no-rėčiau savo nuomonę pakeisti.

Pianistas turi toli pažengusią smulkią pirštų techniką, gerą ritmą ir labai užtikrintą akor-dinį užgavimą. Oktavinė techni-ka dar nepakankamai išvystyta, kurioje reikalingas dar didesnis preciziškumas, greitis, skambi-nant iš rankos riešo (wrist), o ne iš visos alkūnės.

Pedalo vartojimas reikalingas didesnės kontrolės. Kiekvienam pianistui fortepijono pedalas yra priešas numeris pirmas, bet, tin-mamoje vietoje jį pavartojus,

pedalas tampa dideliu draugu. Netinkamoje vietoje pedalo var-tojimas sukelia daugybės ober-tonų ūžesį, kuris nustelbia gar-sų preciziškumą bei ryškumą ir deformuoja jų grožį, taip lyg į gražų reginį žiūrėtume pro mig-lą ir lauktumėm, kol jį nuskaid-rins saulės spindulys. Panašiai pianistui atsitiko, beskambinant Chopino baladę ir kitus daly-kus, kur akordiniai greiti pasa-žai paskendo ober-tonų rūkuose.

Pianistas labai gerai atliko veikalus, kuriuose reikalinga bu-vo pavartoti bravūrą ir smulkią techniką, bet ten, kur reikalin-ga buvo didesnė kantilena ir jausmas, norėjosi gilesnės ir subtilesnės išraiškos. Čiurlionio ir Skriabino veikalai praskam-bėjo gerai, tačiau Skriabino etuide reikėjo dar didesnio pate-tiškumo ir dramatiškumo.

Pianistas turi didelį polinkį į modernizmą. Jaučiasi, kad ši sritis jam yra įdomi ir artima.

Jis gali būti geras Čiurlionio, Skriabino, Prokofijevio, Stra-vinskio ir kitų modernių kom-pozitorių interpretatorius. Tuo tarpu šia linkme ir reikėtų nu-kreipti savo dėmesį, o vėliau ga-lima pasižvalgyti ir į praeitį.

Jam taip gerai pavyko bisui paskambinti Čerepnino "Baga-tele" (Menkniekutį), kad vien dėl jos vertėjo nueiti į šį kon-certą.

SMIUKAS IR ARBATA

Lenkų smulkininką Veniavskį turtingas aristokratas pakvietė arbatėlei. Turėdamas galvoje, kad smulkininkas arbatėlės metu ga-lės svečiams pagroti, jis dar, lyg be kita ko, užsiminė:

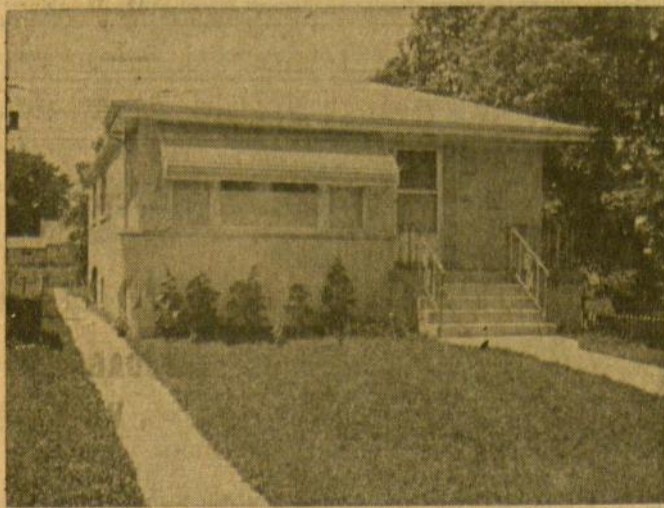
— Gal kartu pasimsite ir savo smuiką?

— Savo smuiko vardu dėkoju jums už pakvietimą, — atsakė smulkininkas, — tačiau jis nege-ria arbatos.

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Atsargiai ir pavyzdinčiai tvarkosi jau 40-ti metai. Nuo 1924 metų Chicago Savings laikosi sveikos investavimo politikos.

Per 40 savo veiklos metų ji niekad nesustojo mokėjusi dividendus savo taupytojams. Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią bet profingą santaupų administravimo politiką.

Dabar laikas pirkti arba statyti gyvenamus namus, kol kainos vėl nepradėjo kilti. Per paskutinius porą metų kainos žymiai sumažėjo, bet šis sumažėjimas yra tikrai laikinas. Žinovai tvirtina, kad ateinančiais metais kainos ir vėl pakils. Jos gali būti dar aukštesnės, negu buvo prieš porą metų. Chicago Savings bendrovė gali padėti Jums įsigyti naują, gerą ir puikų namą. Viršuje esančiame paveiksle matomą namą galite pirkti jau pastatytą arba panašų namą galite užsakyti pagal savo planus ir nurodymus.

Paveiksle matome taupytojus darbo dienomis atvykusius į Chicago Savings įstaigą. Toki vaizdai įstaigoj matosi kasdieną. Žmonės čia ateina įvairiausiais reikalais. Be paprasto taupymo Chicago Savings bendrovė teikia taupytojams įvairiausius patarnavimus. Pas mus galima depozituoti gautus čekius, apmokėti būtiniausias sąskaitas, įsigyti pašto ženklų, taupyti vaikų mokslinimui, senatvei, Kalėdoms, vakacijoms ir kitiems tikslams. Tūkstai naudojami šiais patarnavimais. Kodėl nepabandyti jais pasinaudoti ir jūs.

CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ, 43 milijonų dolerių finansinė įstaiga, namus perkantiems ar statantiems žmonėms yra pilnai pasiruošusi duoti morgiačių priemaniausiomis sąlygomis, lengvais mėnesiniais išmokėjimais. Susidomėjusius kviečiame atvykti į Amerikos Lietuvių sostinės centrą — Marquette Parko apylinkę į CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ ir susitari dėl paskolos.

Chicago Savings bendrovės kasdieninis vaizdas darbo metu

Marquette Park — Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS

GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdinčiai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings

bendrovė per visus 39 savo gyvavimo metus visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir niekad nėra mokėjusi mažesnius, kaip 3% dividendus, tuo tarpu kai daugelis finansinių įstaigų yra mokėjusios tik 2% dividendus arba net mažesnius.

Štai nariams teikiamas mūsų pilnas patarnavimas:

HANDY HOURS

Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:00 P.M.

4 ^{1/2}%
Anticipated Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

RELIGINIO MENO LABIRINTUOSE

MIK. IVANAUSKAS

Meno istorija įsakmiai rodo, kad religinis menas, kaip ir visi kiti menai, reikėsi ir vystėsi atradimų ir gyvenimo impulso dėkui. Pirmiaisiais krikščionybės kūrėmės ir tvarkymosi metais religinis menas priklausė tikinčiųjų bendruomenei. Laikui bėgant, tobulinantis bažnytinę valdymosi sistemą, religinis menas palaipsniui vystėsi ir išsiskyrė į grynai bažnytinį ir civilinį religinį meną.

Bažnytinis menas yra prižiūrimas pačios Bažnyčios pagal jos mokslą, o civilinis religinis menas yra individualiai laisvas, bet neprieštaraujantis išpažįtam tikybai.

BAŽNYTINIS VAIZDINIS MENAS pagal jo paskirtį gali būti skirstomas įvairiai.

Bažnyčios architektūra — tai bažnyčių, koplyčių, seminarijų, vienuolynų ir kapinių statybos menas, turintis tikslą išsiskirti iš aplinkos pastato paskirtimi ir padedamomis išraiškomis: monumentalumu ir didingumu, formų darnumu ir religiniu dekoratyviškumu, naujoviškumu, originalumu ir imponantiškumu.

Istorinė klasikinė architektūra, savo metu pasiekusi aukščiausią tobulumo laipsnį, yra liudytoja religinio meno potencijos. Nūdienė bažnyčių architektūra didžia dalimi yra tik sunkūs bandymai atsipalaiduoti nuo amžiais kurtų religinių meno tradicijų, kurios turėtų būti išieties tašku moderniosios bažnytinės architektūros vystymuisi.

Moderniosios konstrukcijos ir statybos mokslas bei techninės priemonės duoda visas galimybes architektui įgyvendinti genialiausias idėjas ir tuo kūrybos vertingumu priartėti ir pralenkti gotiką bei kitus klasiškus stilius. Tuo tarpu civilinė modernioji architektūra dideliais šuoliais pasivijo vertingiausias istorinius architektūros pavyzdžius ir meno istorijoje ji yra tai, ką vadiname stiliumi.

Liturginis menas apima liturginius daiktus, indus ir audinius. Šio meno amplitudė svyruoja tarp grynojo meno — dailės ir pritaikomojo rankų darbo ar industrinio meno. Prie daiktinių objektų priskiriami altoriai, krikščionys, sakyklos, klaušyklos, vargonai, sostai, suolai, nešiojamieji altoriai, kryžiaus keliai, šventųjų statulos ir paveiksai. Liturginiai indai ir priemonės yra: taurė, patena, komuninė, monstrancija, relikvijorius, smilkytuvas, vandinė, asotėlis vynui ir vandeniui, mišiolas, vėliavos, varpeliai, varpai, žibintuvai, žvakynai, žvakidės, sietynai ir kt. Audiniai yra liturginiai rūbai, altoriams uždengti uždangalai, altorių, pakopų ir kt. kilimai ir užuolaidos, baldakimas.

Dekoratyvinis bažnytinis menas rūpinasi religinės architektūros ir liturginių objektų puošmenomis ir stilizacija. Simboliškais ornamentais išryškinama jų religinė paskirtis.

Vitražas, mozaika, tapyba ir skulptūra bažnytiniame mene tarnauja tikintiesiems Kristaus, Švč. Mergelės ir šventųjų garbinimui, Senojo ir Naujojo Testamento atskiriems įvykiams pavaizduoti ir Bažnyčios istorijai atpasakoti. Šis, Bažnyčios prieglobstyje sukurtas, menas meno istorijoje užima pirmąsias vietas pagal jo kūrybos vertę.

CIVILINIS RELIGINIS MENAS savo esme niekuo nesiskiria nuo bažnytinio religinio meno. Skirtumas tik toks, kad pasauliečių religinis menas yra privatus pobūdžio. Ši meno rūšis tarpsta greta kitų menų, ir ja domimasi tiek, kiek ir kitais menais.

Pasaulinis arba civilinis religinis menas, turėdamas didelę laisvę, gali pasirinkti turtingiausias istorinius architektūros pavyzdžius ir meno istorijoje ji yra tai, ką vadiname stiliumi. Vienodai priimtinos, jei jos ve-

Alg. Trinkūnas Kryžiaus kelias Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

da prie aukščiausio gėrio pažinimo, jo sklaidimo ir jo įgyvendinimo. Klasika ir impresionizmas daugiau tiko ir tinka istorinėms scenoms, o ekspresionizmas ir abstraktinis menas religinei esmei ir jos filosofijai išsakyti.

Dar niekada vaizdingasis religinis menas neturėjo tiek galimybių įkūnyti savo idėjų tobulai, kiek dabar. Didžiausia kliūtis pasisekimui, kaip ir kitose kūrybos šakose, yra, be abejonės, kūrėjo nepakankamas išsimokslinimas, neganėtinas pasiruošimas atlikti darbą ir vadinamoji moderniosios civilizacijos masės kultūra.

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMĖNIENĖ

Perversmas JAV-ėse

Spaudos atstovams bei kvietiniams svečiams buvo pademonstruotas Paramount išleistas filmas "Seven Days in May" Chicagos miesto centro kino teatre "Esquire". Per didelį lietuvių draugą Sig Sakowicz, radijo stotyje WGN ir WTAQ pranešėją bei turintį ryšių su filmo industrija, pakvietimus gavę ir mūsų konsulas Chicagoje su "Draugu".

Nespalvotas, tačiau baugiai įspūdingas filmas, pastatytas pagal to paties vardo geriausiai perkamą romaną dviejų Washingtono korespondentų Fletcher Knebel ir Charles W. Bailey II. Greitu laiku filmas bus rodomas ekrane visame krašte. Ir tai bus ne tik svarbus įvykis teatre, bet ir politikoje. Politinis įvykis todėl, kad pasakojama apie sąmokslą, kuris beveik privedė prie JAV prezidento pagrobimo ir karinės valdžios įkūrimo. Paramount pastatė filmą su tokiu realizmu bei gūdzia jėga, kad jis pasirodo lyg dokumentas. Ir, nors tai yra tik minimų korespondentų fantazija, tačiau filmas yra taip įaudinantis bei įtikimas, kad ne vienam susidarys įspūdis, jog stebi istorinius įvykius, o ne fantaziją ekrane. Taipgi abu korespondentai savo straipsny "Look" žurnale ginčijosi, kad "tai galėtų atsitikti, nors ir ne greitai, bet kada nors ateityje". Šioji stipri bei gądinanti drama apie politines intrigas Washingtono, D. C., palieka žiūrovus beždžiais.

1970 m. gegužės mėn. keturių žvaigždžių aviacijos generolas James Scott (Burt Lancaster), nusivylęs prezidento Jordan Lyman (Fredric March) nutarimu pasirašyti nusiginklavimo paktą su priešų, planuoja nuversti valdžią ir pats užimti prezidentūrą. Jo padėjėjas pulk. Jiggs Casey (Kirk Douglas) netyčia sužino apie planą ir įspėja Baltuosius Rūmus. Nuo tada prasideda lenktynės su laiku, kad priverstų sąmokslininkus prisipažinti. Tai yra lenktynės, kurios pasibaigs vienu ar kitu būdu septintąją dieną.

Veteranai Lancaster, Douglas, March ir Edmond O'Brien (vaidinąs nusigėrusį senatorių Raymond Clark iš pietų) pasirodo tokioje vaidybos aukštumoje, kad pralenkia patys save. Jų tarpe Ava Gardner, vaidinanti gen. Scott buv. meilužę Eleonorą, visiškai pranyksta. Niekados nebuvo per daug gera aktorė, o dabar netvarkingo bei traukiančio gyvenimo pėdsakai palieka žymes ir jos išvaizdoje.

Filme yra situacijų ir dialogų, kurie paskutiniųjų kelių mėnesių aktyvaizdoje palieka žiūrovą nustebusį ir priblokštą. Minimi ir žymūs dar gyvi asmenys. Taipgi vienu posakiu prez. Lyman įtraukia į išdavių sąrašą ir asmenis, kaip sen. Jo-

seph McCarthy (mires) ir gen. E. A. Walker.

Patartina filmą priskirti pripamatytinų (ir geriau nuo pat pradžių). Suaugusiems ir jaunuoliams.

KILNOJAMAS RESTORANAS

Kentucky valstybėje viena firma suplanavo kilnojamus restoranus, kuriuos galima perkelti į kitą vietą pasikeitus didžiojo judėjimo keliams.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

Dabar laikas siųsti savo artimiesiems dovanas **VELYKOMS** ir tik per **CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.**

Centrinė įstaiga: **220 South State Street** Telefonas WA 2-9354, skyrius Marquette Parke **2618 West 63rd Street** Telefonas WA 5-2466

Dabar galite užsakyti per mūsų įstaigą automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas ir kitus vietinės gamybos fabrikuotus. Pas mus taipogi rasite gausų tinkamų siuntimui, prekių ir maisto siuntinių pasirinkimą.

Užekite, apžiūrėkite ir įsitikinkite patys.

Jau 17 metų pristatome siuntinius į Lietuvą **VISADA LAIKU!**

VYRIŠKI RŪBAI

SIUVAMI PAGAL JOSŲ FIGURĄ, ISMERAS, PASIRINKTĄ MEDZIAGĄ IR STILIŲ

- KOSTIUMAI • PAITAI • FORMALŪS RŪBAI • UNIFORMOS

Darbas atliekamas geriausiose Amerikoje "SIMPSON" kompanijos siuvyklose.

Didelis pasirinkimas — vietinių ir užsieninių medžiagų.

NAUJAUSI MADŲ ŽURNALAI

JONAS H. AKŠYS

6645 S. WINCHESTER AVE. CHICAGO 36, ILL., TEL. 925-5179

Seštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto.

Kainos: Paltai nuo \$80 iki... Kostiumai nuo \$85 iki...

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus ar šniap ką apdrausti, reikalauskite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus neturėsite jokių nemalonių.

- GENERALINIAI AGENTAI SIŲ kompanijų:
- AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
 - AMERICAN BONDING COMPANY
 - AMERICAN INDEMNITY COMPANY
 - AMERICAN MARINE INSURANCE COMPANY
 - DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
 - FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
 - FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
 - INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
 - MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
 - PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
 - PEARL ASSURANCE COMPANY
 - RELIANCE INSURANCE COMPANY
 - UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
 - WESTERN FIRE INSURANCE CO.
 - WESTERN CASUALTY & SURETY CO.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntrai 6-5206

GALAKTIKŲ SPIEČIUS

ALEKSANDRAS RADZIUS, Baltimore, Md.

Atrodo, kad dangaus kūnai erdvėje yra linę grupuoti į atskirus būrius, spiečius. Yra žinoma nemaža žvaigždžių spiečių Paukščių Take. Kai kurios iš jų, kaip Sietyną, Hiades, matome nuoga akim. Paprasti binokliai ar mažas teleskopas atskleidžia ištisą eilę įvairiausių žvaigždžių spiečių. Kai kurie iš jų (pvz. M13 Herkulo žvaigždynė) taip tirštai prisagstytai žvaigždžių, kad net neįmanoma jų pavieniui išskirti. Pagaliau ir galaktikos, kaip pvz. mūsų Paukščių Takas, yra ne kas kita, kaip milijoniški žvaigždžių spiečiai.

Be Paukščių Tako spiečiui dar priklauso garsusis Andromedos miglynas, Didieji ir Mažieji Magelano debesys ir kt. Spiečiaus diametras yra 3 milijonai šviesmečių.

Patys didžiausi grupės nariai yra Andromedos miglynas ir Paukščių Takas. Pirmasis yra 130 ir antrasis 100 tūkstančių šviesmečių skersmens. Yra taip pat ir mažų galaktikų. Pvz. viena ga'aktika Mažųjų Grigo Ratų žvaigždyne yra vos 3 tūkstančių šviesmečių skersmens. Tai tikras nykštukas, lyginant su Paukščių Taku.

Pats artimiausias grupės narys yra Didieji Magelano Debesys, matomi nuoga akim pietų pusrutulyje. Jie atitolę nuo mūsų "tik" 160 tūkstančių šviesmečių, kai tuo tarpu toks Andromedos miglynas yra už 2.2 milijonų šviesmečių.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

ir kitus kraštus.
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Chicago 32, Ill. Tel. YA 7-5980

Tel. GRovehill 6-7875
ALF. STANČIAUSKAS — HEATING AND COOLING šildymų ir šaldymų įrengimas
7304 So. Rockwell Street CHICAGO 29, ILL.

DAINA ELECTRONICS (Circuit & Semicon)
TV - RADIJAI - JUOST. REKORDERIAI STEREO FONOGRAFAI - PLOKŠTELĖS ANTENOS - BATERIJOS - LEMPUČIAI EL. VIRT. PRIETAISAI - LAIKRODŽIAI
Viskam žemiausias kainos ir garantija
3321S. Halsted St. - CLIFFSIDE 4-5665

TELEVIZIJAS
paprastas ir spalvotas nebrangiai taisyti. Už patarnavimą vietoje \$3, už dirbtuvės darbą \$10 ir daly. Pritaikau 26-tą stoją.
J. MIGLINAS
2549 W. 69th St. II. A. PR 6-1063

BODY SHOP
FRANK DAUKŠA
Turis prityrusių mechanikų. Dažau, išlyginu ir atlieku automobilių motorų pataisymą. Greitai ir sąžiningai. Garažas randasi buv. automobilių plovykloje Brighton Parke —
4714 So. Talman Ave.

Sekancios durys už Sinclair gazolino stoties
Tel. 376-2434

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago Virginia 7-7258-59

CAMERAS AND SUPPLIES

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

Lietuvių Apdraudos Agentūra
Isteigta 1924 m.
K. J. MACKE INSURANCE CO.
2549 W. 71st St. PR. 6-3140

Apdraudžia namus, baldus, prekes, tavernas, automobilius ir kitus įvairius vertingus daiktus; asmeniškos atsakomybė ir gyvybė, tvirtuose apdraudos įstaigose.
Kviečiame pasinaudoti mūsų ligų metų patyrimu apdraudos reikaluose.

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITVINAS, Prez.
3039 S. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą telkiame nemokamai
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityrusių šukuotojų Vlado Andrijausko priežiūroje.

Artistic Beauty Salon
2711 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-1098
Čia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.
Val. 9 iki 6 v. vak., kitu laiku susitarus.

VANDER WAGEN ANGLYS
SINCLAIR ALYVA
3605 West 63rd St. POrtsmouth 7-8020

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.
Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

UNIVERSAL SHOE STORE
(Liet. batų krantuvė) YA 7-0525 (Virš 40 metų Bridgeporte)
Vėliausio stiliaus batai visai šeimai
3335 So. Halsted Street
Chicago, Illinois
Atdara: kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro.

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ISTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvir. 9-9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS.
Stabdžių idėjimas ir sutvarkymas.
(COMPLETE BRAKE SERVICE)
KAROSERIJOS TAISYMAS, LYGINIMAS IR DAŽYMAS (BODY & FENDER WORK)

Taip pat tepimas, dalių keitimas ir kiti smulkūs mechaniški pataisymai.
Nauja dirbtuvė su moderniaisiais įrengimais. Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.
ČESAS AUTO REBUILDERS
2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 6-7777

Kultūrinė Kronika

• Lietuvių religinio meno paroda Chicagoje bus išskilmingai atidaryta š. m. kovo 7 d. 7 v. v. Sv. Kryžiaus parapijos salėje — meno galerijoje, 4557 So. Wood Street. Joje dalyvauja 28 lietuviai dailininkai (24 iš Chicago, 2 iš Cevalando, 1 iš Baltimorės ir 1 iš Kanados). Bus išstatyta 141 tapybos, skulptūros ir grafikos darbai. Jau spausdinamas tos parodos katalogas, kuriame telpa visų parodoje dalyvaujančių dailininkų nuotraukos ir po vieną kūrinio reprodukciją. Katalogas lietuvių ir anglų kalbomis. Paroda užims dvi erdves sales po 450 kv. jardų ploto. Parodos metu bus galima įsigyti įvairių knygų apie meną. Parodą rengia ALRK Federacija.

• Lietuvių dailininko suprajektuotas kryžius ant Vatikano paviljono Pasaulinėje parodoje New Yorke. Parodos paruoštyje šio krašto spauda, tiek katalikų, tiek nekatalikų, informuoja, kad didžiulis trijų dimensijų, 42 pėdų aukščio ir 4.000 svarų sunkumo kryžius, užkeltas ant Vatikano paviljono, yra suprojektuotas lietuvių Vytauto Kazio Jonyno.

• Reikšmingas amerikiečių dėmesys Adolfo Valeškos religinio meno studijai ir lietuvių menininkų darbams. Platus garso šiame krašte įgijusio Sv. Marijos kolegijoj, Notre Dame, Indianoj, vykstant ten religinės dramos festivaliui, kolegijos patalpose buvo visą vasario mėn. atidaryta tapigi religinio meno paroda, kurion pakviesta dalyvauti ir Chicagoje veikiantį Adolfo Valeškos religinio meno studija. Dramos festivalį ir religinio meno parodą lankantis akademinis jaunimas ir šiaip intelektualinio klodo visuomenė gyvai domėjosi Valeškos išstatytais darbais, spauda juos gerai įvertino ir pati kolegijos vadovybė parodė lietuviams didelio palankumo. Parodoje išstatyta: Juozo Bakio — keramikinė skulptūra; Jurgio Daugvilos — kilimai; Bronės Jameikienės — skaldyto stiklo vitražai, kilimas; Ados Korsakaitės - Sutkuvienės — mozaiką, keramika, vitražas, piešinys; Adolfo Valeškos — skaldyto stiklo vitražai, mozaika.

• Adolfo Meko filmas "Aleluja, kalnai!", šio metu rodomas Surf teatre, Chicagoje, susilaukia ir čia reikšmingo dėmesio. Apie filmą ir šio didmiesčio amerikiečių spauda nepraeina tytomis. Tarp kita ko vasario 26-tos dienos "Chicago Daily News" filmo recenzentas Richard Christiansen šiame dienraštyje davė, palyginti, gana

platų šio filmo aprašą su ypač palankiomis išvadomis. Greta buvo talpinta ir Adolfo Meko nuotrauka.

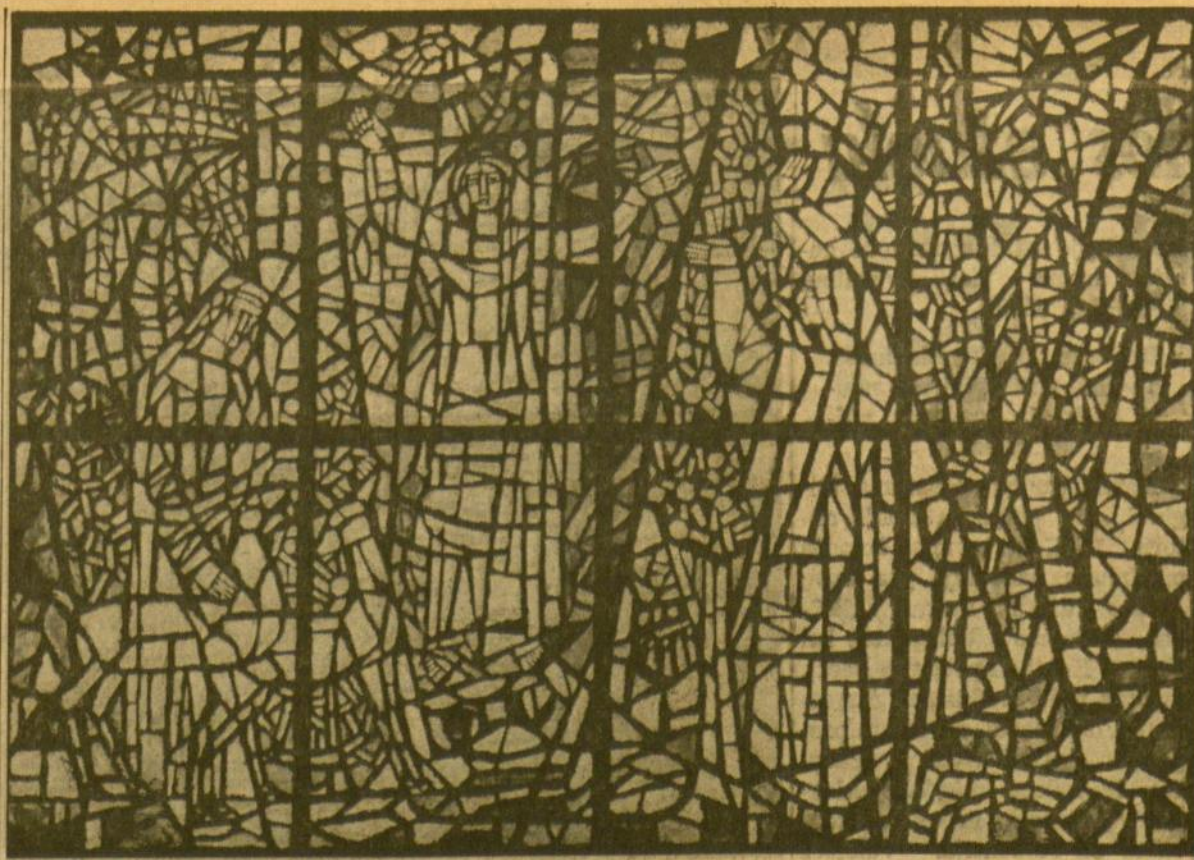
• Lietuvoje mirė aktorė J. Oškinaitė - Sutkienė. Vasario mėn. 8 d., jau kuris laikas širdimi negalavusi, mirė atmintina Kauno valstybinio dramos teatro aktorė Oškinaitė - Sutkienė. Ji teatrinį darbą buvo dirbusi daugiau kaip trisdešimt metų, šimtus kartų vaidinusi įvairius vaidmenis. Palaidota vasario mėn 11 d. naujuose Kauno kapuose Petrašiūnuose.

• Solistė dainininkė Prudencija Bičkienė š. m. sausio mėn. 25 d. drauge su bosu Michael Bonodni dalyvavo Illinois Opera Guild suruoštame koncerte, Chicago Art Club salėje. Abu dainininkai atliko plačią ir įvairią programą iš operų arijų, duetų ir dainų; Pr. Bičkienė į programą įtraukė ir lietuvių kompozitorių veikalų. Š. m. vasario 16 d. P. Bičkienė buvo pakviesta atlikti koncertinę programą per Nepriklausomybės šventės minėjimą New Yorke, Welster Hall salėje; jai akompanavo ir solo skambino jauna pianistė Aldona Kepalaitė. Balandžio 6 d. Pr. Bičkienė yra pakviesta, kaip solistė Rockfordo, Ill., simfonijos orkestro koncerte, kur atliks, orkestrui palydint, keletą operinių arijų.

Dr. R. Garrigou - Lagrange, O. P.

• Mirė garsus teologas dr. R. Carrigou - Lagrange. Sausio 15 dieną Romoje mirė vienas iš garsiausių šių laikų profesorių teologų — prancūzų dominikonas dr. Reginaldas Carrigou - Lagrange, gimęs 1877 metais Prancūzijoje. Jis buvo didelis šv. Tomo Akviniečio teologijos žinovas — aiškintojas, jau nuo 1919 metų dirbdamas Romos Angelicum universitete kaip profesorius, kur dažnai susitikdavo ir su lietuviams studentais ir daugeliui jų vadovavo, įsigy-

Adolfas Valeška

Pavasaris (skaldyto stiklo vitražas)

jant teologijos daktaro laipsnį. Profesorius Carrigou - Lagrange parašė labai daug teologinių ir filosofinių veikalų, kurių žymiausias yra septynių tomų veikalas "Cursus Theologiae Dogmaticae", kuris taip gerai pažįstamas ir beveik visiems kunigams Lietuvoje. Profesoriaus Carrigou - Lagrange laidotuvės įvyko sausio 18 dieną, dalyvaujant gausybei jo buvusių mokinių ir gerbėjų.

• Lietuvių literatūra Lenkijoje. Pasikalbėjimas su lietuvių literatūros vertėjais Z. ir A. Stoberskiais (plg. "Tiesa", nr. 36, vasario 12) rodo, kad ligi 1963 m. Lenkijoje buvo išleisti šie lietuvių literatūros kūriniai: "Lietuvių novelės", du P. Cvirkos apsakymų tomai, J. Biliūno "Liūdna pasaka", A. Vienuolio "Inteigenti palata", V. Mykolaičio - Putino "Altorių šešėly" ir antroji laida (pirmoji buvo išleista dar prieš karą), S. Nėries rinkiniai raštai ir A. Bieliausko romanai "Rožės žydi rauodnai".

Iš dramos kūrinių paminėta J. Baltušio pjesė "Gieda gaidėliai" (ji statyta daugelyje lenkų teatrų) ir J. Grušo "Vedybų sukaktis". Į lenkų kalbą buvo išverstos dar kelios dramos ir pjesės.

Šiuo metu Lenkijoje numatoma išleisti E. Mieželaičio "Žmogų", J. Ragauskio "Ite, missa est" ir V. Mykolaičio - Putino "Sukilėlius". Z. Stoberskis dar pažymėjo, kad lietuvių kalbą jis gerai išmokęs 1939—1944 m., dabar jis redaguoja Lenkijos lietuviams skiriamą "Aušros" žurnalą. Drauge su žmona jis ruošiasi išversti V. Rimkevičiaus pjesę "Ratas", V. Sirojos Giros romaną "Štai ir viskas" ir pastaruosius J. Baltušio apsakymus. Pagal Stoberskį "lietuvių - lenkų draugystė esanti nuo amžių..."

• Kaip Lietuvoje vertinama Putino kūryba. Pernai Lietuvoje išleidus Putino - Mykolaičio poezijos naują knygą "Būties valanda", ją vertindamas V. Galinis pripažino, kad "kaip ir anksčiau, poeto lyrikos centre — jo paties asmenybė", per kurią atsispindi išorinio pasaulio reiškiniai. Pagrindinės temos, tai žmogaus būties drama ir meilė. Pasak vertintojo, visur stebina meninės išariškos tobulumas ir išbaigtumas. Esą Putino kūryba jau žymiai skiriasi nuo buvusios simbolikos. Putinas visada pirmiausia rūpinasi "nauju turiniu", o forma jam tik priemonė tiksliau ir įstaigiau išreikšti mintį. Vertintojas apgailestavo, kad Putino kūryba ligšiol nebuvisi išversta į kitų Sovietijos tautų kalbas.

• Knyga mergaitėms. Kun. St. Ylos parašyta, mergaičių problemas nagrinėjanti, knyga MODERNI MERGAITĖ spausdinama Nek. Pr. M. seserų spaustuvelyje Putname, Conn. Veikalas aktualus moksleivių ir studentų amžiaus mergaitėms ir jų tėvams.

Dėl V. K. Jonyno patikslinimo

Š. m. vasario 8 d. Draugo priedo 6 psl. tipo V. K. Jonyno pasirašytas "Patikslinantis laiškas", kuriame V. K. Jonynas akcentuoja dail. V. K. Jonyno dalyvavimą Pen. AC. parodoje. Rašantis pasidūpęs sakini iš š. m. sausio 25 d. Draugo kultūrinio priedo: "su šiuo laimėjimu dail. K. Zoromskis yra pirmasis lietuvių tapytojas, patekęs į šio vardo parodą per visą 159 Pennsylvania Academy parodų istoriją", perša dail. V. K. Jonyną kaip "pirmą" dalyvavusį. Tik tas piršlys, čia pat, padaro dvi pagrindines klaidas, pats tą savo "tikslumą" pavasdamas niekais. Pirmą. Jis nepaiso, kad apie mane (Draugo Informacijoje) parašyta "pirmasis lietuvių tapytojas. (Mano pabrūkta). Antra. Jo duotas "ekspozito nr. 610" rodo, kad dail. V. K. Jonynas "American Painting and Sculpture Exhibition" tikrai nedalyvavo... Tad kur čia tas pirmumas?

Drauge sausio 25 d. kaip tik ir buvo parašyta, kad dail. K. Zoromskis dalyvauja kaip pirmasis lietuvių tapytojas... Taigi ne grafikas, ne skulptorius, ne dekoratorius.

Dailininkų gali būti daug, bet vienas tapytojas, vienas skulptorius, vienas grafikas, vienas akvarelistas ir t. t. Dail. K. Zoromskis yra tapytojas, ir jis tuo vardu Drauge teisingai buvo paminėtas.

The Pennsylvania Academy of the Fine Arts tą terminologiją, atrodo, gerai žino, ir (tam tikslui, kas antri metal) dvi skirtingas ir atskiras parodas ruošia.

Viena būna "American Painting and Sculpture Exhibition", o kita — "Printing and Water Color". Čia V. K. J. "tikslumas", kad dail. V. K. J. dalyvavo "prieš" mane, antru kartu praranda tą siūlomą "tikslumą", nes jo paduotas "ekspozito nr. 610" tik išdavikiškai kalba prieš jį patį, sakydamas, kad dail. V. K. J. tikrai "American Painting and Sculpture" parodoje dalyvauti negalėjo. Ką tas sakičius "610" kalba? Tas sakičius "610" aiškiai pasako apie anos parodos ekspona-

10%, 20%, 30% pigiau mokėsite už andraudą nuo ugnies ir automobilio pas.
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95 Street,
Chicago 42, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

VALYMAS
KILIMAI, APMUSTI BALDAI valomi. Kambariai plauunami ir dažomi.
J. RUDIS
Tel. Cliffside 4-1050

Mieli Tautiečiai!

Dabar pats laikas pasirūpinti Velykiniais siuntiniais giminėms ir artimiesiems Lietuvoje!

BALTIC STORES, Ltd.

(Z. JURAS)

421, Hackney Rd., London, E. 2., Great Britain

seniausioji Anglijoje lietuvių prekybos įmonė turinti nuosavų krantuvų tinklą ir veikianti Londone nuo 1938 metų, pasirem-dama savo ilgamete praktika sudarė specialius šventinius reikalingiausių ir tinkamiausių Lietuvoje prekių siuntinius.

Nepraileiskite progos jais pasinaudoti, nes jie yra ypatingai vertingi ir mes juos Jums pateikiame itin žemomis urminėmis kainomis!

VELYKINIS SIUNTINYS NR. 1.

6 svarai miltų; 2 sv. sviesto; 2 sv. Kiaul. taukų; 1/2 sv. arbatos; 1/2 sv. kakavos; 1 sv. saldainių; 2 sv. ryžių; 1 dėž. Neskafe; 1 sv. razinkų; 1/4 sv. pipirų ir lauro lapų; 2 sv. lašinių ir 1 sv. cukraus.

Kaina TIK 30 dolerių

VELYKINIS SIUNTINYS NR. 2.

3 y. puikios vilnonės medžiagos paltui; 3 1/2 y. grynos vilnos angliškos medžiagos kostiumui; 4 y. puošnaus nilono suknelėi; 3 šilkinės patrauklios skarelės; 2 poros niloninių kojinių; 1 vyr. arba moteriškas grynos vilnos nertinis; 1 išeginiai marškiniai; 1 sv. saldainių ir 1 pora vilnonių vyr. kojinių.

Kaina TIK 90 dolerių

Prie nurodytų kainų nebereikia nieko primokėti, nes į jas jau įskaičiuoti maito, pasiuntimo, licencijos ir visi kiti mokesčiai.

Mūsų maistas yra šviežias, aukštos kokybės, tinkamai supakuotas ir pasiekia gavėjus greičiausiai, nes viską siunčiame tiesiai iš savo tranzitinių sandėlių Londono uoste.

Visus siuntinius apdraudžiame ir registruojame oficialioje Didžiosios Britanijos įstaigoje ir pilnai atsakome už jų pristatymą.

Bė nurodytų Velykinių siuntinių siunčiame į Lietuvą ir visa kita kas leidžiama. Reikalaukite mūsų katalogo, kuriuos pasiūsim Jums su malonumu, skubiai ir nemokamai.

Mūsų atstovas JAV: L. VENCKUS, 7042 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 436-0494.

ty išmiery mažuma... Ergo, ten galėjo būti tik "Printing and Water Color" paroda... Taigi visai kitas žanras ir kitos aplintys. The Pennsylvania Academy of the Fine Arts "American Painting and Sculpture" parodos (šandie) sunkiai talpina 300 eksponatų. (159-toje tik 285.) Tu eksponatų didumas daugiau neleidžia, gi d'it to, kas yra "American Painting and Sculpture Exhibition", — gana aiškiai nusako ta pati akademija savo instrukcijoje dailininkams.

"This exhibition will be confined to original works, by living American artists, in Oil, Oil tempera or encaustic painting (not water color) and sculpture, not before publicly exhibited in Philadelphia". (Prospectus, psl. 2, instruction, eilutė pirma, sakinyas pirmas.)

Net akvarėlė iš šių parodų išimama (not water color). Taigi, nori ar nenori V. K. Jonynas, aš ir toliau pasilikiu pirmasis lietuvių tapytojas, patekęs į šio vardo parodą... kaip teisingai yra rašęs Draugas.

Dail. K. Zoromskis
New Yorkas,
Vasario 17. 64.

Laidotuvių Direktorai
MAZEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNISKOS KOPLYCIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

Petkus
TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOWnhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorijų Asociacijos Nariai

STEPONAS G. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COMmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1138—1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE, CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA
Geriausia gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 WEST 63rd STREET
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

Viktoras Petravičius

Medžio-raišžyns

Atsisveikinimas su scenos ažuolu

(Atkelta iš 1 psl.)

Jisai — Dramos Vaidyklos Meno kūrėjų draugijos organizuotas, kontraktuotas aktorius (— vaidyla) ir pirmojo mūsų profesinio teatro atidarymo dalyvis, netrukus iškilęs ten į pirmąją padėtį.

Iki 1952 metų sezono pradžios be perstojo dirbo suvalstybintame Kauno Dramos teatre, o jį likvidavus — Jaunojo žiūrovo teatre, kol (Metropolitano kino pastatą pagrindinai atremontavus) nebuvo įkurtas naujas Kauno valstybinis dramos teatras, trupę sudarius iš Maskvoje bei Leningrade sceninius mokslus baigusio jaunimo ir ją susipratus kelias vyresnio amžiaus menininkais.

Petro Kubertavičiaus sceninė asmenybė, kūrybinis dia-pazonas, atsidavimas teatru.

Buvo vidutinio neperaukšto ūgio, nestambus, taisyklingų veido bruožų, kiek įdubusių akių. Balsas išskirtinai stiprus, šiurkštokas, išraiškingas, bet nemelodingas. Žmoguje tesijautė juodžemio kvapas, rudenų šlaplriba, dziūstančios dobilienos medumi dvelkias aromatas, šaltos žiemos speigas. Tik jame buvo užslėpta ir vasaros šiluma, viesulo siautėjimai, karvelių po stogu burkavimas.

Petras Kubertavičius, kaip veik visi didelės dramatinės įtalpos aktoriai, gyvenime rodėsi pavargęs, savyje užsidaręs, apatiškas. (Vėliau pasidarė lyg ir tėviškas). Gebėjo realybėje būti stačiokas, despotas, grubus, saldžiai pataikūniškas: kiek gi tironų, šunuodegautojų, kiršintojų, klastininkų, akižarų scenoje buvo pavaizdavęs — galgi tai skambėjo teatriniai aidai, gal kalbėjo dažnas pervargimas, vidiniai sukrėtimai?

Pirmu įspūdiu — būties charakterių vaidintojas, Petras Kubertavičius stebino neįtikėtinu diapazonu: bet kurį personažą. Kadaiše juokautą: Kubertas (taip vadino aktyse ir už akių) nevaldina tik nėsčių moterų ir mažamečių. Visą pagrobia, suvirškina ir paskui su dideliu pasismaguravimu apsilaižo. Ne-piktas juokas — faktas.

P. Kubertavičius, visų pirma, išliko kaip Petro Vaičiūno ir Vinco Krėvės charakterių interpretatorius, davyvavęs tų dramaturgų kiekvieno veikalo premjeroje. Jokia paslaptis, kad P. Vaičiūnas daug vaidmenų yra sukūręs specialiai Kubertavičiui. O Krėvė, po Kastanto Glinskio, buvo mėgiamiausias Kauno scenos aktorius.

Rimtesnė studija išanalizuos šį stebuklingąjį Petro Kubertavičiaus kūrybinį diapazoną. Jis buvo būties tipų impersonuotojas, herojinis aktorius, bet ir kitų amplua nugalėtojas: nuo prastuolio, meliūžio (yra ir toks sceninio amato susiaurinimas), rezonieriaus, „piktadario“ (būna ir tokio likimo aktoriai) net iki „komiko“. Ir dar, ir dar: plėskit, kiek patinka.

Petras Kubertavičius vaidino visus Kauno scenoje rodytus Lietuvos valdovus: karalių Mindaugą ir Vytautą, didįjį kunigaikštį Kęstutį, jauną Vytautą, legendarinius Šarūną bei istorinį Skirgailą. Jo karjeros triumfas — giminingas dūkas Šarūnas. (Kęstutyje vaido taurumu pralenkdavo (kaip ir Putino Krušnos vaidmenyje) Kastantantas Glinskis, tik Kubertas laimėdavo temperamentū.)

Šekspyro herojų interpretatoriams — nusistovėjusia kultūringame pasaulį tradicija — reiškia išskirtina pagarba. Anglai, nuo Sir Henry Irving laikų, netgi įgavo įprotį savus didžiuosius šekspyrinus aktorius papuošti didikū titulais, suteikiant ir atitinkamas privilegijas. Lietuviai aktoriai, vaidinę Šekspyro didingus charakterius,

aišku, jokių ypatingų laurų nesulaukė. Dokumentacija vienok reikalauja priminti, jog P. Kubertavičius yra buvęs pats pirmasis Karaliaus Lyro, Makbeto, Laerto (Hamletas), Orsino (Dvyliktoji naktis) ir klastingojo Jago (Otello) mūsų scenoje interpretatorius. Įveikė jis tuos vaidmenis „senuoju stiliumi“, liepsningai ir nuoširdžiai, tik, žinoma, nenujausdamas anglių patirties, jų atsiekimų ir šviesiųjų laimėjimų.

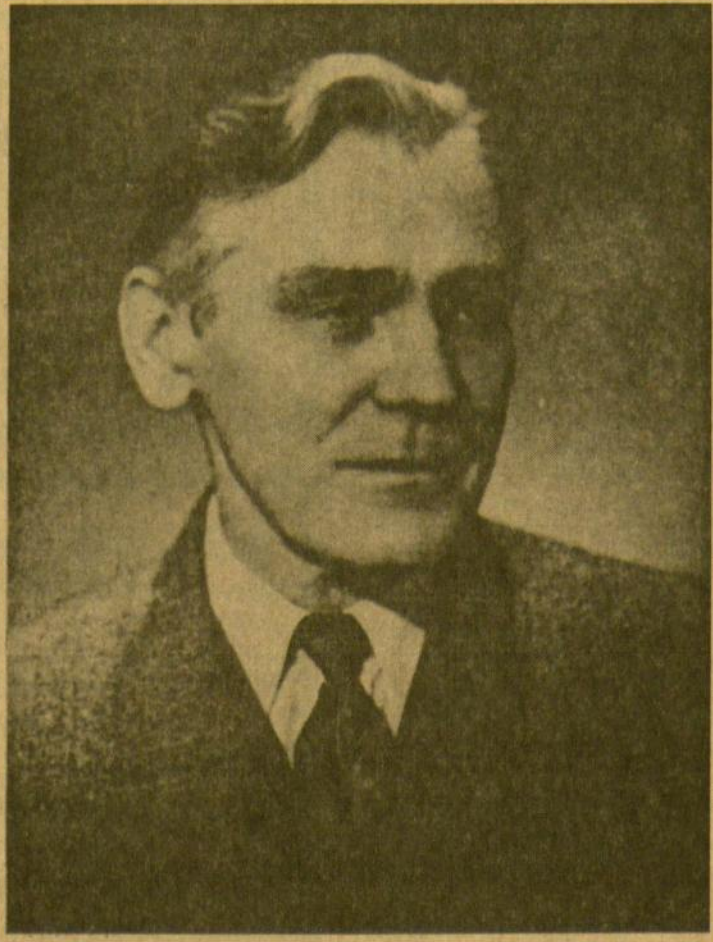
Niekad nuo bet kokio vaidmens nebuvo atsisakęs! Vaidino su visais Kauno dramos teatro režisieriais: etatiniais, svečiais, debutantais ar praktikan-tais. Darbštumu, jėgos iki pasuktiniųjų aukojimu, kantrumu, kolegų darbo respektavimu lieka spindintis pavyzdys!

Disciplinos gerbimu pralenkdavo mokomos kuopos etatinį viršilą. Ši smulkmena jokių būdu nepretenduoja mesti velio-

laikraštyje užantspauduotu gyvenimu ir per visą gyvenimą stengėsi jį iškelti.

Keliuose ir klystkeliuose, ateitimi susirūpinimas, nauji darba ir bandymų akiračiai.

Nebus, tur būt, klystama, teigiant, jog patys artimieji aktoriui P. Kubertavičiui žmonės menininkų pasaulyje yra buvę Juozas Vaičkus, Petras Vaičiūnas, J. Tumas - Vaižgantas bei Vincas Krėvė. Ypatingus sentimentus rodė profesorius Augustinui Voldemarui, davusiam progą pamatyti Berlyną ir Paryžių. Iš kolegų mėgdavo Aleksandrą Kupstą. Ieškodavo kontakto su studentija. Valdžios žmonių gerbimu nuo Kipro Petrausko neatsilikdavo. Nors buvo pats sau žmogus. Principingas, kiek egocentriškas, tačiau neatsisakydavęs teatrui pasiaukoti ar bandyti savomis pastan-

Petras Kubertavičius

nui šešėlio. Neužmirškim, jog teatre neretai dirbama po penkiolika valandų per parą, neskaitant laikrodžio rodyklių. Ir P. Kubertavičius yra laimėjęs visus pareigingumo bei ištvėrmės rekordus! Tenka įsivaizduoti, kiek veikalų tekstų per gyvenimui

gomis Kauno dramos teatrą išlaikyti. Vokiečių okupacijos metu kurį laiką yra buvęs meno vadovas.

Nuo 1937 metų, pavaduodamas į šiaulius perkeltą Vladą Sipavičių, kurį laiką dirbo pedagoginį darbą Pirmoje Kauno dramos studijoje (abituriantai Alfai Brinka, Ignas Gatautis, Vytautas Valiukas, Kazys Vasiliauskas ir kt.). Nuo 1941 iki 1947 metų vedė klasę Valst. teatro dramos studijoje. Pasirodė sėkmingas pedagogas.

Pervargęs, gal kai kada griebdavosi alkoholio, bet niekuomet neužmiršdavo pareigų. Prisimena rusų poeto Kanstantino Belmonto viešnagės Lietuvoje įspūdių eilėraščių eilutę „Su Kubertavičium išgeriau svaiginančio“. Jėdu anąsyk tų stipriųjų gėrimų, rods, nemenkai paragavo. Ir susidraugavo.

Ekstradiniais pasirodymais nesizavėjo ir jų bijojo. Sykį priverstas Kauno scenoje interpretuoti kažkokį eilėraščių devyniais prakaitais apsiplėję ir it epusė drebėjo. Be vaidmens, grimo, peruko ir kostiumo joks meninis podiume darbas netraukė ir net baidė.

Greta aktoriaus triušo, Kauno valst. (Didžiaiame) ir Jauno žiūrovo teatruose yra režisavęs eifė veikalų. Šiame darbe pasirodė preciziškas, lyriniai šiltas, techniškai brandus bei iškilias aktorius ir sudaręs darnią spektaklio visumą.

Savo laiku apdovotas Gedimino ir Vytauto ordenais, 1945 metais gavo Nusipelnusio, o 1958 metais Liaudies artisto titulą.

Didelis meistriškumas, stiprus temperamentas, palankūs duomenys, galingas, kiek staktantinis pobūdžio žodžio išraiškos

Adomas Galdikas

Audra senkapius

Tai ne laisvalaikio darbas

(Atkelta iš 1 psl.)

jei tokių planų dar yra, nors jiems įvykdyti nėra sąlygų.

Gal jaučiate, kokie rankraščiai guli mūsų liuanistų stalčiuose? Kurie iš jų būtų visokeriopa prasme patys vertingiausi, leistini paties Instituto ir siūlytini kitoms institucijoms tai padaryti?

— Instituto bylose radau tokių darbų sąrašą. Dalis jų yra jau išleisti, tiesa, ne instituto dėka. Suminėsiu iš to sąrašo dar keletą temų, kurias yra numatę vyresniosios kartos liuanistai: „Lietuvių kalbos žodžių geografija“ (A. Salys); „Vilniaus pilys“ (J. Puzinas); „Priešistoriniai Lietuvos papuošalai“ (M. Gimbutienė); „Lietuvių kalbos vartojimas viešajame Didž. Lietuvos Kunigaikštijos gyvenime iki XVIII amžiaus pradžios“ (Z. Ivinskis); „Lietuvos civilizacijos istorija iki XVI a.“ (J. Matusas); „Pavardės Lietuvos studentų XV—XVIII a. studijavusių Vakarų Europoje“ (P. Jonikas); „Rusijos ekspansija į Baltijos jūrą“ (V. Trumpa) ir kt. Turime jau ir liuanistų prieauglį, kurie irgi turi užsibrėžę kartais gana įdomius klausimus panagrinėti. Tačiau didelė dalis nepriklausomoj Lietuvoje išauginto intelektualinio kapitalo jau yra niekais nuėję, užduso fabrikų dulkėse.

aparatas jungėsi su retu talentu, didžia teatrui meile ir visokiu sceniniam pašaukimui atsidavimu. Šioje laimingoje darnoje Dainavos kraštas liuanistų scenai dovanojo „aržuolą“ Petrą Kubertavičių. Jo vaidmenimis aptarti reikia daugiau vietos. Ir gyvam žmogui apibūdinti nerėtusi daugiau erdvės. Tokios erdvės, kurios yra nusipelnęs retas liuanistų scenos menininkas Petras Kubertavičius.

Daugeliu atvejų lygas aktorius mūsų liuanistų teatras neturėjo. Ir šandien neturi. Vargu ar ir turės.

Petras Kubertavičius Flaksmano rolėje Ernesto „Aukštojus“

— Kas plačioje liuanistinio mokslo srityje pastaraisiais metais yra atsiekta pavergtoje Lietuvoje? Kaip vertinate tenykštį įvairių liuanistų prieauglį?

— Lietuvoje palyginti neblogai dirba geografi, kalbininkai, archeologai ir etnografai, nagrinėja mediąginę kultūrą: senus pastatus, audinius, amatus, įrankius, liaudies meną. Vidutiniškai pasireiškia tautosakininkai: pasitaiko ir geresnių darbų, bet yra ir menkaverčių, sukirtų pagal partijos diktuojamą liniją. Dar blogiau yra su literatūros istorija. Visiškai blogai yra su istorija, kuri negalėtingai falsifikuojama. Nauji „tarybiniai istorikai“, kaip J. Žiugžda ir J. Jurginis, atrodo, persistengia bežalodami mūsų istoriją ir bepataikaudami rusams. Tikras sovietinis istorikas V. T. Pašto nekartą pasirodė daug objektyvesnis ir teisingesnis, benagrinėdamas mūsų senąją istoriją, negu liuanistai „janičarai“. Atrodo, kad iš viso dabar stengiamasi sustabdyti visus darbus, kurie liečia mūsų tautos praeitį, nes juose norom nenorom tenka ir tiesos pasakyti. Respublikinės mokslų akademijos paverstos maksiviškos vi-sasąjunginės akademijos skyreliniais ir joms labai maža palikta savarankiškumo. Tad artimoje ateityje liuanistinės studijos pavergtoje Lietuvoje turės labai nukentėti. Užtat Vakaruose esančios laisvos mokslo įstaigos kaip tik turėtų savo veiklą išvystyti. Žinoma, mums bus sunkios varžytinės su valstybinio masto įstaigomis ir jų samatomis.

— Kurie liuanistinio mokslo pasiekimai būtų pabrėžtinai reikšmingi nūdieninių kitataučių mokslininkų darbuose?

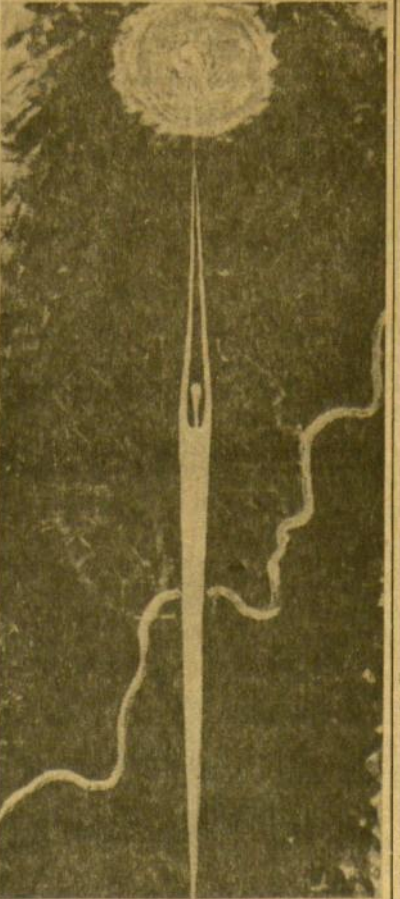
— Liuanistiniai veikalai dažnai cituojami atitinkamoje mokslinėje literatūroje. Net ir tarybinėje literatūroje nebeprevengiamai cituoti nepriklausomose Lietuvos laikais išleistų veikalų. Išėivių darbai, žinoma, stengiamasi nutylėti. Pavyzdžiui, mano veikalus, išleistus Kaune 1936, 1941 ir 1945 metais, cituoja tik pagal antraštes, visados nepaminėdami autoriaus.

Kitataučiai liuanistai daugiausia pasireiškia kalbotyros ir istorijos srityse. Lenkas Jan S. Otrėbskis rašo mokslinę knygą tokių liuanistų kalbos gramatiką. Vokietijoje baigiamas spausdinti E. Fraenklio etimologinis liuanistų kalbos žodynas. Mūsų rašomosios kalbos liuanistai - vokiškas žodynas irgi leidžiamas Vokietijoje, jau užbaigė raidę „t“, tad artinasi prie galo. Tą žodyną jau eilė metų sudarinėja du mūsų Instituto nariai: A. Salys ir A. Sennas.

Iš istorikų paminėtini JAV universitetuose dirbą Oswaldas P. Backus ir Alfredas E. Sennas jaunesnysis. Iš vokiečių istorikų paminėtini Manfredas Hellmannas (jis rūpinasi ir liuanistų bibliografija) ir Kurtas H. Forstreuteris. Lenkų istorikai irgi domisi Lietuvos praeitimi (Henrikas Paškevičius, Kučynskis ir kt.). Lietuviškus vietovardžius nagrinėja sovietų kalbininkas Toporovas.

— Kaip ga'vojate spręsti lėšų telkimo klausimą ir kas šia problema turėtų jausti pareigą rūpintis?

— Lėšų telkimu pirmiausia turėtų rūpintis Izdo taryba. Dabar turime naują Izdo tarybą, kurią sudaro energingi žmonės. Reikia tikėtis, kad ji bus veiklesnė, negu buvusios, kurios nieko nepadare. Tačiau ir visi kiti instituto nariai turėtų pasirūpinti lėšų telkimu. Yra ruošia-

V. Vaitiekūnas Mano kelias Iš Chicagoje rengiamos liuanistų religinio meno parodos

Sandra Čipkienė Jūros peizažas (Nuotr. V. Maželio) Iš parodos Čiurlonio galerijoje

ma brošiūrėlė liuanistų ir anglių kalbomis, vaizdžiai nusakanti instituto tikslus ir uždavinius, kuri turėtų padėti lėšų telkime. Iki šiol per vienuolika metų institutas teturėjo pajamų vos per pustrėčio tūkstančio dolerių (jų tarpe visa tūkstantinė buvo auka vieno asmens, skirta specialiam reikalui). Aišku, su tokiais pajamomis žymių darbų nenuveiksi. Iš viso grynijo mokslo reikalai mūsų tarpe nėra populiarūs. Visi mušasi į politiką. Institutas iki šiol susilaukė vos vieną mecenatą - fondatorių, paaukojusį 1,000 dol. dr. Juozas Dauparas. Vienintelė institucija, kuri realiai parėmė instituto darbus, buvo Kultūros fondas. Tikimės, kad netolimoje ateityje padėtis pagerės.

— Ar numatomos permainos instituto organizacijoje?

— Taip. Šiuo metu atliekama eilė reorganizacinių darbų. Ruošiamas esminis statuto pakeitimas. Naują statuto projektą ruošia speciali komisija. Bus įsteigti gal net du nauji skyriai. Bus padidintas tikrųjų arba akademiųjų narių skaičius, kurių bėra likę tik 24. Per pastutinį dešimtmetį ir gyvųjų tarpo išsiskyre 7 nariai. Pava-sarį bus sušauktas Washingtono visuotinis instituto narių suvažiavimas, kuriame bus skaitomi moksliniai referatai, priimtas naujas statutas, išrinkti atitinkami organai ir komisijos. Iki šiol tokio suvažiavimo dar nėra buvę per visą Instituto gyvavimo laiką. Dabar vyksta gyvas nuomonėmis pasikeitimas su skyrių vedėjais ir nariais.

— Idomu būtų patirti, ką pats Doktoras dabar rašote iš savosios tautosakinės srities ir ko galima artimiausioje ateityje tikėtis atskiro leidinio pavidale?

— Per tą penkiolika metų čia Amerikoje esu išleidęs dešimtį didesniųjų ir mažesniųjų knygelių (tarp kitko nei viena jų nėra Instituto leidinys). Prieš kokius metus giminingo Pedagoginio liuanistikos instituto vadovybės buvau įprašytas parašyti tautosakinę studiją **Lietuvių liaudies pasaulėjauta**. Šiaip taip pribėgomis ją ir sulipdžiau. Tai pusiau studijinis ir pusiau vadovėlinis darbas. Gal po kokių metų jis ir bus atspausdintas. Gerai, kad man pačiam nereikės rūpintis šio darbo išleidimu... (k. b.)

PYKTIS IR BAIMĖ

Pyktis turi daug formų ir daug priežasčių, bet, kaip parodė Horace Fletchens, jo šaknys yra baimėje. Mes piktinamės todėl, kad ko nors bijome: kad kas nors nepakenktų mūsų kūnui arba mūsų turtui, kad neprarastume ko nors gera, kuo ligi šiol naudojames, kad kas nepakenktų mūsų garbei, arba kad neprarastume draugo — ir kad visa tai neatsitiktų dėl kieno nors kito žodžių arba darbų. Kas pasitiki savimi, kas yra be baimės ir ramus, tas neįvyksta net jei jam ir tenka susidurti su tokiais blogumais, dėl kurių kitas „praranda savo galvą“ dvylika kartų per dieną!

O. Swett Marden